

קנין הלכה

3

מראי מקומות

מס' 23

חודש שבט תשפ"ב

יו"ד הלכות מליחה

סי' סט סעיפים א-ט

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד' ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

ציונים לדברי הפמ"ג
שנכללים בחומר הנלמד בחודש שבט תשפ"ב
יו"ד סימן סט סעיפים א-ט,

סעיף א

מ"ז ס"ק א, ד.
ש"ד ס"ק א, ב, ס"ק ג עד ד"ה כתב, ס"ק יא

סעיף ב

מ"ז ס"ק ז מד"ה ומעם האוסרים, ס"ק ח מד"ה אמנם, ס"ק ט, יא.
ש"ד ס"ק יב, ס"ק יג מד"ה ועיין ט"ז, ס"ק יד.

סעיף ג

מ"ז ס"ק יב.
ש"ד ס"ק יז, יח.

סעיף ד

מ"ז ס"ק יד עד ד"ה בשער, ס"ק טו עד ד"ה עוד, ד"ה ודע עד ד"ה וכתב, וד"ה כתב עוד.
ש"ד ס"ק כא, ס"ק כג עד ד"ה קשיא.

סעיף ה

מ"ז ס"ק טז.

סעיף ו

ש"ד ס"ק כו.

סעיף ז

מ"ז ס"ק יז מד"ה עוד.

סעיף ח

מ"ז ס"ק יח.
ש"ד ס"ק לב, לג.

סעיף ט

מ"ז ס"ק כב, ס"ק כג עד ד"ה עוד הביא.
ש"ד ס"ק לה עד ד"ה ודע, ס"ק לו עד ד"ה וראוי, ס"ק מ.

קנין הלכה

סימן סט

סעיף א

המליחה נועדה להוציא את הדם מן הבשר. הדם אסור באכילה מן התורה והאוכלו לוקה, [והאוכל דם הנפש, דהיינו דם שהנפש יוצאה בו חייב כרת].

ודגו הפוסקים אם חיוב המליחה הוא מן התורה או שאינו אלא מדרבנן. גידון זה תלוי בשאלה אחרת, והיא אם דם שבישלו או מלחו אסור מן התורה, או שהבישול והמליחה הפקיעו ממנו תורת דם ואינו אסור מן התורה רק מדרבנן. ובגמ' מנחות [דף כא.] אמר זעירי אמר ר' חנינא דם שבישלו אינו עובר עליו, ורב יהודה אמר זעירי דם שמלחו אינו עובר עליו. ופירש"י הטעם משום שלא חייבה תורה אלא על הדם הראוי לכפרה, ודם קדשים משבישלו לא חזי למילתיה ונפק מתורת דם. ובענין דם שמלחו כתב רש"י דמליח הרי הוא כרותה.

להלכה: נחלקו הראשונים בדיון זה:

א. תוס' [חולין דף קט. ד"ה הלב], הרא"ש [פרק ח סי' לו] הרשב"א [תורת הבית הארוך בית ג, שער ג, דף פא] הרא"ה [שם דף עח:] הר"ן [פ"ז חולין דף לא: ד"ה מולייתא] וספר התרומה [סי' נו] נקטו שדם שבישלו אינו אסור אלא מדרבנן.

ב. רש"י [דף קט. ד"ה הלב] כתב שגם אחר הבישול יש איסור כרת, וכן משמע ברמב"ם [פ"ו מאכלות אסורות ה"ו],¹ הרמ"א [סי' ע ס"ו] והמ"ז [סי' סט ס"ק כד] והש"ך [שם ס"ק מב] והפר"ח [שם ס"ק א] והגר"א [שם ס"ק מד] והפמ"ג [בפתיחה] נקטו להלכה שאינו אלא מדרבנן וכך נקטו רוב האחרונים.²

ומעתה לרש"י והרמב"ם הסוברים שדם שבישלו או מלחו אסור מהתורה, ה"ז מוכח שהמליחה מחוייבת מן התורה ומועילה מן התורה, אך לפי רוב הראשונים הסוברים שדם שבישלו או מלחו אינו אסור מן התורה, אין הכרח שהמליחה מחוייבת מן התורה, שהרי מן התורה שרי לאוכלו ע"י בישול או צלי משום דהוי דם שבישלו, וכן שרי לאוכלו בלא בישול כשהוא חי, משום דהוי דם האיברים שלא פירש.

ועיין לשון הרא"ש [פ"ח חולין סי' לו] שכתב "כיון שעשה כתיקון חכמים למלוח" ומשמע לכאורה שאינו חיוב מן התורה, וכן כתב בספר החינוך [מצוה קמח] "הרוצה לאכול בשר מבושל בקדירה חייבוהו חכמים להוציא ממנו הדם".

ביאורים והערות

1. ועיין בהג"ה בנקודות הכסף על הש"ך סי' פז [ס"ק טו].
  2. אמנם כתב הש"ך [סי' ע ס"ק מט] בשם הרשב"א [משמרת הבית בית ג שער ג דף עח:] דלגבי כמה ספיקות החמירו בדם, דכיון שעיקרו דאורייתא החמירו בו כדאורייתא, ומטעם זה כתב הרשב"א שם להחמיר בדין המבואר [דף צג:] בצליית רישא בכיבשא דפליגי תרי לישני בגמרא.
- ולענין הדם היוצא בתחילת הצלייה, עיין בפמ"ג [פתיחה להלכות מליחה ד"ה אמנם] שהביא את לשון הרשב"א במשמרת הבית [בית ג שער ג דף עח.] שכתב דשמא בתחילת חומו קודם הבישול אסור הדם מן התורה, והביא כן גם משו"ת בית יעקב שהאריך בזה ונקט הבית יעקב להחמיר בזה, והפמ"ג ציין למש"כ הד"מ [סי' פז ובהגה"ה שבנקודה"כ שם על הש"ך ס"ק טו] שכל דם היוצא ע"י כ"ר או ע"י מליחה הוי דם שבישלו. ועיין"ש שהפמ"ג הסיק שיש לדברי הבית יעקב מקום ואין לדחותם בקל.

דם האיברים שלא פירש

בגמ' [שבת דף קכח.] מבואר שמותר למלטל בשבת בשר תפל [שלא נתבשל ולא נמלח] ואין הוא מוקצה משום דחזי לאוכלו באומצא, דהיינו לאוכלו בלי בישול. וכתבו תוס' [פסחים דף עד. ד"ה האי] ושאר הראשונים שמבואר מזה שאין איסור אכילת דם בדם האיברים שלא פירש, דכל זמן שלא פירש מהבשר דינו כבשר עצמו. ומה שנתבאר בגמ' [כריתות דף ד:]: שדם האיברים אסור מן התורה באיסור לאו, היינו כשנפחט הדם מן הבשר ויצא לחוץ, אך כל זמן שלא פירש אין עוברים עליו.³

בענין כח המלח להוציא דם

הב"י [ריש הסימן] הביא את לשון הר"ן [דף מב. ד"ה אין הבשר] שכתב שהמלח מפליט את הבשר בחומו. וכן משמע מלשונות כמה ראשונים שכתבו שרתיחת המלח מוציאה את הדם, וכן מוכח מתוס' [דף קיב. ד"ה הני] והרא"ש [שם סי' לג] ושאר הראשונים שנקטו ששיעור מליחה כשיעור צלייה משום דמליח הוי כרותח דצלי, וכן נקטו כל הפוסקים [להלן סעיף ו] ששיעור מליחה נלמד משיעור צלייה.

והקשה החוות דעת [ס"ק א] דאטו למאן דס"ל בגמ' [דף קיא:]: דמליח אינו כרותח אין מליחת הבשר מוציאה ממנו את הדם.

ועוד הקשה דהשו"ע [סעיף ב] מביא את דברי הסמ"ק שאם מלח את הבשר בלי הדחה קמייאת נאסר הבשר, והרי השו"ע עצמו מביא [סי' ע ס"ג] שמליחה אינה אוסרת אלא כדי קליפה.

וכתב החו"ד דמזה מוכח שענין המליחה להוציא הדם ולהכשיר הבשר אינו תלוי ברתחת המלח, אלא טבע הוא במלח להפליט את הדם שבחתיכה והדם נפלט מכל עובי החתיכה [ולדעת הסמ"ק ה"ה דטבע המלח להבליע דם בכל עובי החתיכה], ומלבד זה יש ענין נוסף דקיי"ל דמליח כרותח, והיינו שחתיכת הבשר הנמלחת דינה כרותחת [ואיכא מ"ד (דף קיא:)] דלא ס"ל דמליח כרותח], ונפק"מ שאם נגע איסור בחתיכה בזמן רתיחה הרי היא בולעת ממנו, ודין זה הוא בכל האיסורים ולא דוקא בדם, ולדעת השו"ע [סי' ע] רק כדי קליפה נאסרה.

הטעם להדחה קמייאת

בגמ' [דף קיג.] איתא דסדר המליחה הוא דמדיח את הבשר לפני המליחה ומולח, וחוזר ומדיחו מן המלח והציר, וכתבו הראשונים טעמים שונים להא דבעינן הדחה קודם המליחה.

ויש ליתן את הדעת שיש חילוקים בין הטעמים השונים, לפי חלק מהטעמים אם לא הדיח אין המליחה נעשית כראוי וה"ז כאילו לא מלח, ולפי טעמים אחרים אין החסרון בעצם המליחה אלא שהמלח עשוי להבליע דם בבשר.

ונכתוב בזה את השיטות העיקריות שהובאו בפוסקים:

א. הר"ן [דף מב. ד"ה אין הבשר] כתב דטעם ההדחה הוא כדי שיתרכך הבשר ויצא דמו ע"י מליחה, שאם יהא נקרש

על פניו לא יהא כח במלח להוציא דמו. ובעינן זה כתב המרדכי [סי' תשכא] בשם י"א דטעם ההדחה ללחלח הבשר

שיצא הדם ע"י מליחה. וכן כתב בהגהות שערי דורא [סי' טו ס"ק א, והובא בב"י] דשורה את הבשר במים תחילה

כדי שיתרכך ויהא כח להוציא דמו ע"י המלח.⁴

ולפי טעם זה יש חסרון בעצם המליחה וה"ז כאילו לא נמלח הבשר.

ביאורים והערות

3. היתר זה של דם האיברים שלא פירש אינו כולל את חוטי הדם, וצריך להוציאם קודם שיאכל את הבשר באומצא. וכן אין היתר זה כולל דם שנצטר בתוך הבשר כגון מחמת מכה, שדם זה אינו טפל לבשר והוא אסור מהתורה.

4. בש"ך [ס"ק א] משמע שהר"ן והמרדכי בשם י"א הם שיטה אחת, והפמ"ג [פתיחת ד"ה הטעם הב'] כתב דנראה שהן ב' שיטות

קנין הלכה

ב. המרדכי [סי' תשכא] כתב דטעם ההדחה הוא להסיר את הדם הנמצא ע"ג הבשר, שאם לא יסורנו יתמלא המלח בדם הזה ושוב לא יהא לו כח להוציא את הדם מהבשר. גם לפי טעם זה יש חסרון בעצם המליחה וה"ז כאילו לא נמלח הבשר.

ג. הסמ"ק [סי' רה מובא בב"י] כתב דטעם ההדחה הוא כדי להסיר דם בעין שנמצא ע"ג הבשר, שאם לא יסורנו יבליענו המלח בבשר תוך כדי המליחה. ואף שבעלמא אמרינן דטבע המלח למשוך הדם אליו ולא להבליעו, ועוד שבזמן שהבשר טרוד לפלוט דם וציר אין הוא בולע דם, ועוד שאף אם נבלע דם טבע המלח להוציא דכבולעו כך פולטו, כללים אלו נאמרים לענין דם פליטה שהוא צלול, אך דם בעין הנמצא ע"ג הבשר נבלע גם בתוך שיעור המליחה ואין המלח פולטו.⁵

ולפי טעם זה אין חסרון בעצם המליחה, והיא פולטת את כל הדם שבבשר כמו כל מליחה שהבשר נאסר מחמת הדם שהוא בולע.

בפוסקים הובאו טעמים נוספים להדחה קמייתא והבאנום בהערה.⁶

וכתבו הפוסקים דיש הרבה נפק"מ בין הטעמים השונים להדחה קמייתא, ויובאו בזה כמה מהן:

א. אם מלח את הבשר בלי הדחה קמייתא לדעת הסמ"ק⁷ הבשר נאסר משום שבלע מהדם שע"ג הבשר [ואם יש בבשר שישים כנגד הדם אינו נאסר], ולפי המרדכי אין הבשר נאסר אך צריך להסיר את המלח ולמלוח שנית משום שהמלח הראשון התמלא בדם, וכן לפי הר"ן והי"א במרדכי שההדחה נועדה לרכך את הבשר אין הבשר נאסר, אך צריך להרחיכו או לשרותו ואח"כ למולחו שנית.⁸ דין זה מבואר להלן בשו"ע [סעיף ב].

ביאורים והערות

חלוקות, דלהר"ן העיקר שלא יהא נקשר מבחוץ וההדחה מרככת מבחוץ, ולכן אין צריך לשרות את הבשר במים, ולהי"א במרדכי בעינן ריכוך של כל הבשר, ולזה הצריכו שרייה במים, ולכן הוקשה למרדכי שהמים מטרשי להבשר [פי' עושה אותו קשה ולא מרככו].

5. הפמ"ג בפתחה כתב שהדם הזה יוצא מכח דוחק הקופיץ, [ולכן חשיב דם בעין ולא רק דם פליטה].

6. א] הרא"ה בבדק הבית [בית ג' שער ג דף עג]. כתב דאם לא ירחיק את הבשר והוא ישאר במלחו עד סוף פליטת הדם והציר, יש לחוש שבאותה שעה ימס הדם הקרוש שע"ג החתיכה והמלח יבליענו לבשר, שהרי לאחר פליטת הציר אין הבשר טרוד לפלוט ולא קיימת הסברה דאידי דטריד למיפלט לא בלע.

ולפי טעם זה אין חסרון בעצם המליחה אלא חשש שהבשר יאסר מהדם הנמצא ע"ג החתיכה.

אמנם הרשב"א [משמרת הבית] תמה דזמן פליטת הציר נמשך הרבה שעות, ואטו חייבו הדחה קמייתא משום מקרה לא שכח שאדם ישהה את הבשר במלחו זמן כ"כ ממושך. ועיין בפמ"ג שכתב דאכן לפי הרא"ה ההדחה הראשונה היא עצה טובה שלא יבוא למכשול.

ב] הרשב"א [משמרת הבית בית ג שער ג ד"ה אמר הכותב ופי'] כתב דטעם ההדחה כדי שיתלחלח הבשר וידבק בו המלח וגם הבשר יהא נוח יותר לפלוט.

וכתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק א] דלהרשב"א כל ענין ההדחה הוא רק לכתחילה, ואינו לעיכובא. [והוסיף הפמ"ג דאנן קיי"ל שההדחה לעיכובא, וכהטעמים האחרים שהובאו לעיל].

ג] הרא"ש [פרק ח סי' מו] כתב בשם י"א דמתוך שהבשר לא הודח אין כח במלח לפלוט את הדם והציר שבחתיכה בשפע, ויש חשש שפירש קצת דם לחוץ וחזר ונבלע. [וביאר הפמ"ג שמתוך שאינו פולט בשפע לא אמרינן בזה אידי דטריד למפלט לא בלע]. ועי"ש ברא"ש שלא חלק על עצם החשש הזה רק כתב דמהני לזה מליחה שנית, כיון שזהו דם פליטה שחזר ונבלע.

ונמצא שלפי הרא"ש כאשר אינו מדיח הדחה קמייתא יש חסרון בעצם המליחה, וגם יש חשש שהבשר בולע ונאסר, אלא שיש לזה תקנה במליחה שנייה.

7. וכן לדעת הי"א ברא"ש [מנחת יעקב כלל ה ס"ק ז].

8. וכתב הפמ"ג שאם השהה את הבשר במלחו יום שלם עד סיום פליטת הציר, חיישינן שהדם שעל גבי הבשר [שלא הודח] יהא נימוח וייבלע עכשיו בבשר.

קנין הלכה

ב. שרה את הבשר במים כדין [חצי שעה] ואח"כ חתכו בסכין, לפי הסמ"ק אם לא ידיח את מקום החתך ולא ימלחנו יאסר הבשר מהדם הנמצא שם [אם אין שישים בחתיכה נגדו] ולא תועיל לו הדחה ומליחה שנית, וכן להמרדכי החושש שהבשר מתמלא בדם צריך ג"כ להדיח את מקום החתך, שאם לא כן הרי זה כאילו לא עשה מליחה שם, אמנם תועיל הדחה ומליחה שנית. ולהר"ן ולהי"א במרדכי שהטעם משום ריכוך הכא כבר נתרכך הבשר.⁹ וכ"כ הש"ך [ס"ק ג.],¹⁰

ג. לפי הטעם של הסמ"ק סגי בהדחה מבחוץ ולא צריכים לשרות את הבשר, דשוב אין דם בעין שייבלע בבשר, וכן לפי הטעם של המרדכי שהמלח יבלע דם. אך להי"א במרדכי דהטעם משום ריכוך הבשר, בעיני עכ"פ לכתחילה שרייה במים למשך זמן.¹¹

ד. כתב בפת"ש [ס"ק ב] בשם החוות דעת [ס"ק ב] שאם הדיחו בסמוך לשחיטה בשעה שהדם חם, סגי בהדחה מועטת, ומקורו בחידושי הרשב"א [חולין דף יח:]: שכתב כן לגבי הדחת הטבח. אמנם הדברים צ"ע, דזה ניחא לפי טעמי הסמ"ק [שלא יבלע המלח את הדם לתוך הבשר] והמרדכי [שלא יתמלא המלח דם], אך לפי הי"א שבמרדכי שהצריכו ריכוך הבשר, בכל גווני בעיני שרייה חצי שעה או עכ"פ הדחה היטב שתרכך את הבשר, א"כ לכתחילה בודאי בעיני הדחה היטב או שרייה, וכבר תמה בזה בספר חסד לאברהם ובשו"ת אלף המגן, והובאו בדרכי תשובה [ס"ק ט].

ה. הדיח את הבשר במים קרים ומלחו

עיין ברע"א [אות א] שכתב דלפי הטעם של ריכוך הבשר י"ל דמים קרים מטרשי ליה [מקשין אותו ולא מרככים], אמנם לפי הטעמים האחרים [טעם הסמ"ק שהמלח יבליע הדם לתוך הבשר, וטעם המרדכי שהמלח יתמלא דם] שעיקר ההדחה משום הדם שעל גביו גם מים קרים מהני.

ועיין בדרכי תשובה [ס"ק ב] שהביא שהמנחת יעקב [שו"ת סי' יד] נקט שגם מים קרים מרכינין הבשר, אך הפמ"ג [סי' לו מ"ז ס"ק ה] כתב דיש להמנע מלעשות הדחה ראשונה במים קרים, ולכן טוב לשרות במים שעמדו בבית מעט כדי שתפוג צינתם. עוד הביא הדרכ"ת שבספר ראש אפרים [סי' לו בקונטרס] תמה על שאין העולם נוהרין בזה ומדיחין אף במים קרים.

ו. נשרה כל הבשר אך פני החתיכה למעלה מן המים, כתב הפמ"ג [פתיחה ד"ה גם] שבאופן זה יש ריכוך של הבשר, אך לטעמים החוששים לדם שע"ג הבשר [סמ"ק, מרדכי] לא מהניא שרייה זו אם לא ידיח את פני הבשר היטב.¹²

ביאורים והערות

9. אמנם אם המתין עד שהמלח שבמקום החתך נקרב גם להר"ן יש לאסור, משום הדם שנקרב שם שאינו מניח למלח לפעול את פעולתו [יד יהודה פי' הקצר אות ב].

10. והביא הש"ך שגם בר"ן פ"ק דחולין [דף ב:]: מבואר שא"צ הדחה נוספת.

ועיין רע"א [אות ב] שכתב דכיון שבסעיף ב מבואר ברמ"א שבמקום הפ"מ אין מחמירין לאסור את הבשר שנמלח בלי הדחה קמייתא, יש ללמוד מזה שבמקום הפסד מרובה סמכינן על הטעם שהדחה נועדה לרכך, וא"כ אם חתך את החתיכה ואח"כ מלח אותה, ללא הדחת מקום החתך, יש להקל במקום הפסד מרובה, ולכן תמה רע"א על הרמ"א שכתב שאם לא מלח את מקום החתך ה"ז כאילו לא הדיח כלל, דהא כשלא הדיחו כלל ומלח ובישל אסרינן אף במקום הפסד מרובה, משא"כ בנידון שהדיח ושרה את הבשר ואח"כ חתכו, וכנ"ל. אמנם בש"ך [ס"ק יד] ובפמ"ג [ש"ד ס"ק א] לא כתב כרע"א אלא כתב שבמקום הפסד מרובה סמכינן על הטעם של המרדכי שהמלח יתמלא דם, ולפי"ז א"ש דברי הרמ"א שאם לא הדיח את מקום החתך ה"ז כמו שלא הדיח.

11. ולפי מש"כ הפמ"ג דהר"ן שכתב ריכוך הבשר נתכוין ריכוך הצד החיצון, גם להר"ן סגי בהדחה היטב מבחוץ אף לכתחלה. [ועיין בדברי רע"א (אות ג) שכתב דלפי הטעם דריכוך, סגי בהדיחו היטב מצד אחד, ומבואר דס"ל שהבשר מתרכך בהדחה היטב אף ללא שרייה במים].

12. הפת"ש [ס"ק ה] הביא את דברי הפמ"ג בציור שחצי החתיכה למעלה מן המים, וצ"ע דלא משמע כן בפמ"ג. ועיין ביד יהודה

קנין הלכה

- ז. הודח הבשר היטב מצד אחד ובצד השני הודח הדרחה מועטת, כתב רע"א [אות ג] די"ל שלענין ריכוך די בהדחה היטב מצד אחד, ולענין שאר הטעמים סגי גם בהדחה מועטת להעביר את הדם, וסיים רע"א בצ"ע לדינא.
- ח. רע"א [סעיף ו] ציין לפמ"ג [סי' עב ש"ד ס"ק ד, וכן הוא בסי' סט ש"ד ס"ק נא ד"ה כתב] שבתרנגולת מבחויץ אין דם, ולפי"ז אין צורך בהדחה קמייתא בתרנגולת אלא לטעמא דריכוך ולא לשאר הטעמים.¹³ ולפי"ז אם נמלחה תרנגולת בלי הדחה קמייתא ועדיין לא נתבשלה, מותר לכו"ע לחזור ולשרותה ולמולחה.¹⁴
- ט. בשר שהודח כהוגן ואח"כ נתייבשו המים מאד, כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק ד] שבדיעבד יש להתיר, כיון שלפי טעמא דריכוך הבשר נתרכך, וכן להטעמים שההדחה נועדה להעביר הדם שעל פני החתיכה הכא כבר הועבר הדם. ורק לפי הטעם של הרשב"א [משמרת הבית] דבעינן שיתלחח הבשר כדי שיתדבק בו המלח בעינן ללחלח את הבשר, ובדיעבד גם אם לא עשו כן ה"ז מועיל.
- ועיין בחוות דעת [ס"ק ו] שכתב דאפשר שאם הבשר נגוב לגמרי ה"ז אסור אף בדיעבד, כיון שאין המלח נימוח כלל ואינו פועל את פעולתו, וכן כתב היד יהודה [פירוש הארוך אות ח].

י. הדחה במי פירות

לענין הדחה קמייתא אם אפשר לעשותה במי פירות, עיין בט"ז [להלן ס"ק יז] שהביא את תשובת הרמ"א שכתב שלא להדיח במ"פ, וכתב הטעם משום דמי פירות מרמשי לבשר. והט"ז תמה על הרמ"א מתוס' [דף לג. ד"ה ונאכלים] שמשמע להדיא שגם הדחה ראשונה נעשית במי פירות, וגם הש"ך [ס"ק ל] הניח דברי הרמ"א בצ"ע. ועיין הגהת רע"א [שם אות יז] שכתב ליישב די"ל שהדבר תלוי בטעם הדחה קמייתא, דלפי הטעם של המרדכי והסמ"ק שצריך להסיר הדם הדבוק מבחויץ אכן אפשר להדיח גם במי פירות, וי"ל דזו סברת תוס', אך לפי הסברא של הי"א במרדכי ובשערי דורא שההדחה נועדה לרכך את הבשר, י"ל דמ"פ לא מהני דמרמשי ליה.

פסק השו"ע בטעם הדחה קמייתא

השו"ע פסק [להלן סעיף ב] שאם מלח את הבשר בלי הדחה קמייתא אין הוא נאסר, ומהניא הדחה ומליחה שנית.¹⁵ וכתב הט"ז [ס"ק א] שזוהו מוכח שהשו"ע אינו סובר את טעם הסמ"ק אלא סובר דטעם ההדחה כדי לרכך את הבשר. אמנם הפמ"ג [בפתיחה] כתב דמתוך שהשו"ע לא הצריך לשרות את הבשר אף לכתחילה, מוכח שאינו סובר כטעם הי"א במרדכי והשערי דורא שטעם ההדחה משום ריכוך הבשר, אלא כהמרדכי שטעם ההדחה שלא יתמלא המלח בדם, או כהר"ן שההדחה נועדה לרכך את הבשר מבחויץ, להסיר את הדם הנקרש.

וע"ע בפמ"ג [ש"ד ס"ק ו] שכתב דדעת השו"ע כהמרדכי הנ"ל.

פסק הרמ"א בטעם הדחה קמייתא

הרמ"א [סעיף ב] פסק להחמיר כהסמ"ק שאם נמלח בלי הדחה קמייתא נאסר הבשר ולא מהניא ליה הדחה ומליחה שנית.¹⁶

ביאורים והערות

- [סוס"ק י] שכתב דשרייה מרככת רק את חלק הבשר השרוי במים ולא מה שבולט מהמים.
13. וכן לטעמא דהרשב"א שיתלחח הבשר ויתדבק בו המלח בעינן הדחה.
14. אמנם כתב היד יהודה שאם יש בתרנגולת מקומות שנצרר בהם הדם וכפי שמצוי ברגלי העופות, צריך לחתוך במקום הזה ולמולחו.
15. עיי"ש בשו"ע שהביא את הדיעה המתירה בסתמא ואת הדיעה האוסרת בתור י"א.
16. והט"ז [ס"ק א] כתב שהרמ"א החמיר משום שיטת הרא"ה [בבדק הבית הובאה בר"ן ובכ"י, עיין לעיל הערה 6], אמנם הפמ"ג תמה

קנין הלכה

אמנם במקום הפסד מרובה היקל הרמ"א ע"י הדחה ומליחה שנית, והיינו שלעיקר הדין נקט הרמ"א שלא כהסמ"ק, 17 ודנו הפוסקים כאילו שיטה נקט לעיקר.

וכתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק א, ג ויא] שהרמ"א נקט לעיקר כמעמו של המרדכי דמעם ההדחה כדי שלא יתמלא המלח בדם.

ובמ"ז [ס"ק ג] כתב הפמ"ג שהרמ"א נקט לעיקר כמעם דריכוך הבשר, וכן כתב רע"א [אות א].

אמנם הפמ"ג [מ"ז ס"ק י] ורע"א [אות א] תמהו על הרמ"א, שהרי בסעיף ב נקט שאם מלח בלי הדחה קמייטא והיה שישים כנגד הדם שעל גבי הבשר ה"ז מותר בדיעבד, והיתר זה שייך רק לפי הסמ"ק שמעם ההדחה כדי שלא יבלע הדם שע"ג הבשר, דלכל הטעמים האחרים אין זו מליחה טובה ומה בכך שיש שישים כנגד הדם, ואם אכן הרמ"א נקט לעיקר כמעם דהמרדכי או כמעם דריכוך מאי מהני שישים.

ומכח קושיא זו נקטו הפמ"ג ורע"א שלא היקל הרמ"א [הנ"ל] כשיש שישים בבשר כנגד הדם אלא ע"י הדחה ומליחה שנית. [ועיין להלן סעיף ב מה שיתבאר בזה]. והלבושי שרד [אות קה-קט] וכן החוות דעת [חידושים ס"ק יד] כתבו די"ל דהרמ"א נקט לעיקר כשיטת הסמ"ק שהחשש הוא רק מחמת דם בעין שעלול להבלע בבשר ולא כשיטות האחרות, ונקט כן אף לקולא, אכן התיר כשיש שישים אף בלי מליחה שנית, אך במקום הפסד מרובה סמך הרמ"א על כל שאר השיטות, שלא יאסור הבשר מחמת הדם שהיה על גביו.

ביצד מדיחין את הבשר

כתב הרמ"א דלכתחילה יזהר לשרות את הבשר כחצי שעה וגם להדיחו היטב במי השרייה. אבל אם לא שראו רק הדיחו היטב סגי ליה.

וכתב הש"ך דהיינו שאם לא שרה את הבשר וכבר הדיחו היטב א"צ לחזור ולשרותו אף אם עדיין לא נמלח. 18 ועיין בדברי רע"א [אות ט על הש"ך ס"ק יד] שפקפק על הש"ך, די"ל שאם עדיין לא נמלח ישרה את הבשר עכשיו ורק אם כבר נמלח הקלו. וכתב החכמת אדם [כלל ל ס"ג] שלצורך גדול אם אין לו פנאי לשרותו חצי שעה, ידיחנו היטב במים וישפשף היטב ויחזור וידיח במים שניים עד שישארו המים צלולים ללא מראות דם.

וע"ע בחוות דעת [חידושים ס"ק א] שכתב על עיקר חיוב הדחת הבשר דצריך להדיח עד שישאר המים בלי מראות דם. 19

ש"ך ס"ק ג

כתב הש"ך שדוקא אם נחתך בסכין חיישינן דיוצא דם ע"י דוחקא דסכינא, ולא ע"י דבר אחר. והפרי חדש נחלק וסובר דבכל אופן שחתך מהבשר בין בסכין ובין ביד יוצא דם.

ועיין בפתחי תשובה [ס"ק ג] שכתב בשם החוות דעת [ס"ק ג] דנראה שאם אכל חתול קצת מהחתיכה א"צ להדיח מקום האכילה, אך הגיח זאת החו"ד בצ"ע. והיד יהודה [פי' הקצר ס"ק ג] כתב דנשיכה בשיניים הוי כחיתוך בסכין.

ביאורים והערות

דהא הרא"ה כתב רק בתורת עצה טובה, וכמבואר לעיל בהערה הנ"ל.

17. דהא כתבו הפוסקים דכל היכי דמקילין במקום הפסד מרובה ה"ז משום דנקטינן לעיקר כדיעות האחרות, אלא דכאשר אין הפסד מרובה מחמירין כדעה האוסרת.

18. וכתב בדרכי תשובה [ס"ק כב] בשם שו"ת דברי מלכיאל [ח"ג סוף סי' נב] דמה שהקלו הרמ"א והש"ך שאם הדיחו היטב א"צ לשרותו היינו כששכח לשרות או בשא"א לו לשרות, אבל אם במזיד ביטל את השרייה ועדיין לא נמלח צריך לשרותו עכשיו, דאל"כ ביטלת את המנהג לשרות.

19. תוספת עיון:

קנין הלכה

מ"ז ס"ק ו, ש"ד ס"ק ז

דין בשר שנשתתה בשרייתו מעת לעת יבואר בע"ה להלן [סעיף טו].

ש"ד ס"ק י

כתב הש"ך שבשר שנכבש מעת לעת בכלי שבלוע בו איסור אינו נאסר בדיעבד, משום שאחרי מעת לעת נפגם הבלוע בכלי. וכתב הפר"ח [סי' קה ס"ק א] דמשכח"ל שהאוכל הנכבש בכלי יאסר, שהרי דין כבוש חל בסוף המעת לעת, והבלוע נפגם רק אחרי המעת לעת, ולכן אם תיכף אחרי בליעת האיסור נתן את האוכל בכלי עם המים ושהה בתוכו מעת לעת, נאסר האוכל.

הפשרת בשר מלא קרח

הרמ"א ציין לסי' סח [סעיף יא], שם עוסק השו"ע בדין מליגת העופות [נתינתם בחמין כדי להקל על הסרת הנוצות], וכתב השו"ע שלכתחילה לא ימלוג בכלי שני שהיד סולדת בו, אך בדיעבד אם מלג ה"ז מותר, והרמ"א כתב דלכבוד אורחים או בערב שבת מותר למלוג בכלי שני שהיד סולדת בו, אך טוב להזהר לכתחילה שיהא כלי שני שאין היד סולדת בו.

יסוד הדין בזה הוא, דאם נותן את הבשר בכ"ר שהיד סולדת בו, ה"ז מבשל את הבשר ויוצא הדם אל המים וחוזר ונבלע בבשר, וכיון שהדם נבלע ע"י בישול אין הוא יוצא ע"י מליחה, נמצא הבשר בלוע מדם שנתבשל ויש בזה איסור מדרבנן לפי הרבה פוסקים כמבואר לעיל בתחילת הסימן. אך כשנותן את הבשר בכלי שני אף אם היד סולדת בו, כלי שני אינו מבשל, ואף להסוברים שכלי שני מפליט ומבליע מ"מ המליחה או הצלייה יפליטו את הדם, [כ"כ הבי"י בשם תשובת רבינו שמשון בן אברהם המובאת בשו"ת הרשב"א סי' תתמג].

הדחה קמייתא בשעה שהבשר קרוש [קפוא]

כתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק יא] שלכתחילה אין להדיח את הבשר בעודו קרוש, דלפי הטעם של ריכוך הבשר לא מהניא הדחה לרכך הבשר בעודו קרוש, [וכבר כתב כן הדגמ"ר על הש"ך ס"ק יא, דפשוט דאין ההדחה מרככת בעוד הבשר קרוש], אמנם בדיעבד אם הדיח בעודו קרוש ואח"כ נפטר הבשר ומלחו כתב הפמ"ג דמהני, דאנן סמכינן בעיקר על הטעם של המרדכי שהטעם להדחה הוא כדי שלא יתמלא המלח בדם, ולזה מועילה ההדחה גם בעודו קרוש להסיר הדם שעל פני הבשר. אמנם החוות דעת [ס"ק ה] כתב דלא מהניא הדחה בעודו קרוש גם להסיר את הדם שעל גביו, וציין לדברי האו"ה [כלל א דין ג] שכתב כן, וכתב החו"ד דזה מעכב גם בדיעבד, וכן כתב היד יהודה בפירוש הקצר [אות טז].

ביאורים והערות

בספר יד יהודה [ס"ק ז] הביא שממקור הדברים בדברי רבינו יונה המובאים ברשב"א ובר"ן [פ"ק דחולין] וגם ביראים [מצוה קמו], משמע שהדחה ראשונה והדחה אחרונה שווים, אך היד יהודה כתב דאנן לא קיי"ל הכי, דזה אינו שייך אלא בהחלפת המים כמה פעמים. ובספר אר"ז מבואר דסגי להדיח במי השרייה, אף שנשארת לחלוחית מים שיש בה מעט דם, דדם זה אינו נחשב דם בעין לאסור את הבשר, וגם המלח לא יתמלא ממנו, ורק בהדחה אחרונה צריך להדיח עד שלא ישאר מראית דם דאל"כ יאכל איסור. וכן הוא ברמב"ם [פ"ו מאכ"א ה"י] שכתב מדיח את הבשר תחילה ואח"כ מולחו ואח"כ מדיחו יפה יפה, ומבואר בדבריו חילוק בין הדחה קמייתא להדחה בתרייתא. [אמנם אם יש מקום שבו נצטרך הדם כפי שמצוי ברגלי העופות, כתב היד יהודה דצריך להדיח שם היטב, וכן אם יש הרבה דם במים צריך להדיחו במים אחרים].

קנין הלכה

מליחה בבשר קרוש

כתב הש"ך [ס"ק יא] שאין מליחה מועילה בבשר קרוש, ואם מלח את הבשר קודם שנקרש ובתוך שיעור זמן המליחה נקרש כתב הש"ך בשם הרש"ל דטוב למולחו פעם אחרת במלח אחר ולהשהותו שיעור זמן מליחה, ואם לא מלחו במלח אחר אלא השאיר עליו את המלח הראשון ושהה שיעור מליחה אחר שנפטר וכבר נתבשל, מותר בדיעבד. וכתב הפמ"ג דהטעם שצריך שיעור מליחה אחר שנקרש הוא משום דנתבטלה רתיחה ראשונה, וכ"כ החו"ד בחידושים [ס"ק י] לדינא, דאף בדיעבד אין מצטרפין לשיעור מליחה.

והפר"ח כתב שמצטרפין את שיעור הזמן ששהה הבשר במלח קודם שנקרש לזמן שישהה אחר שנפטר, וא"צ להמתין שיעור מליחה אחר שנפטר [והביאו בהגהת רע"א על הפמ"ג], והחכמת אדם [כלל ל סי' ה] כתב כהפר"ח שבדיעבד מצטרפים את שיעור השהיה.

ובהגהות הדגמ"ר [על הש"ך ס"ק ג] כתב שאם מלח את הבשר בעודו קרוש ושהה שיעור מליחה, יש לחוש לסתימת נקבי הפליטה אם שהה יב שעות או שהדיחו היטב. ומבואר מדבריו דעכ"פ לחומרא חשש שהמליחה בעודו קרוש פולטת מעט, דאם היה סובר שאין המליחה פועלת כלל בעודו קרוש וה"ז כלא נמלח, א"כ אין נסתמין בזה נקבי הפליטה גם אם ידיחנו או ישהה יב שעות.

מלח בשר שהופטר ונמצא בו חלק קרוש

עיין פת"ש [אות ו] בדין בשר שנפטר ומלחו ואח"כ נמצא שיש בתוכו מקום שלא נפטר והוא קרוש שנחלקו בזה האחרונים, דבספר לזית חן כתב שאין לבשר זה תקנה במליחה כיון שמהבשר החיצון שהיה נפטר כבר נפלט הדם, ובשו"ת הר הכרמל נחלק על סברא זו. ועיי"ש בפת"ש שצייין גם לשו"ת גבעת שאול שכתב לחוש לסברא דנסתמין נקבי הפליטה, ולכן כתב שאם ידיחנו מעט מהניא מליחה.

והחזו"ת דעת [ס"ק ה] כתב לחתוך את המקום הקרוש ולמולחו בפני עצמו [אחרי שיחה נפטר] ולא עם הבשר האחר. והוסיף דיותר טוב לצלותו, כיון שאפשר שחלק מהבשר הסמוך למקום הקרוש היה גם הוא קרוש ונפטר מעט מעט, ואולי לא שהה שיעור מליחה, ולכן טוב לצלותו.

סעיף ב

בענין בשר שנמלח בלי הדחה קמייתא הביא השו"ע בסתמא את דעת הפוסקים המתירים למלוח את הבשר שנית, אחרי שיסיר ממנו את המלח הראשון אשר הוא בלוע מדם, ואת דעת האוסרים [הסמ"ק] הביא בתורת יש אומרים.²⁰ וכתב הפמ"ג דמשמע שהשו"ע מתיר זאת, וחזר בו ממש"כ בב"י להתיר רק בהפסד מרובה. והרמ"א כתב שנוהגים כהאוסרים, ורק במקום הפסד מרובה התיר, וכתב הפמ"ג דה"ה בערב שבת.

נמלח מעט - בדברי הט"ז ס"ק ח

בשר שנמלח בלי הדחה קמייתא אך לא נמלח היטב רק כמליחת צלי, כתב הרמ"א שגם בזה נהגו לאסור לחוש שהמלח מבליע את הדם שע"ג הבשר.

והט"ז [ס"ק ח] הביא מהאו"ה ב' טעמים לאיסור זה:

ביאורים והערות

20. וראה לעיל [סעיף א] בנידון פסק הרמ"א בטעם הדחה קמייתא שהבאנו מחלוקת האחרונים בביאור פסקי הרמ"א, דיש שנקטו שהרמ"א

קנין הלכה

- א. אין אנו בקיאים לידע מה היא מליחה מרובה המרתיחה את הבשר.
 ב. גם מליחת צלי פולטת כל דהו וא"א שלא יפלוט קצת ויחזור וייבלע.
 הטעם הב' צ"ע, שהרי הרמ"א עוסק בחשש של הסמ"ק בענין הבלעת הדם שע"ג החתיכה, ולא בחשש פליטה. ועיין בחוות דעת [ס"ק ו'] שכתב דאכן האו"ה אינו עוסק בחששו של הסמ"ק, אלא בבשר שהודח היטב אך נמלח מליחה מועטת והונח בכלי שאינו מנוקב, והט"ז למד מדבריו לחוש במליחה מועטת להבלעת הדם בעין שע"ג הבשר.²¹

לצלול אחרי שנמלח בלי הדחה ראשונה

- לגבי בשר שנמלח בלי הדחה ראשונה ובה לצלותו מצינו בפוסקים כמה חילוקי דינים:
- א. נמלח מליחה גמורה ושהה שיעור מליחה, הביא הט"ז [ס"ק ז'] את דברי היש"ש [פ"ב סי' יח] והתורת חמאת [כלל ה סי' א] שאסור אף לצלי, מחמת שיטת הסמ"ק. [ופשוט שבמקום הפסד מרובה שהיקל הרמ"א אף לבשל כ"ש שמותר לצלי].
- ב. נמלח מליחה גמורה ולא שהה שיעור מליחה, הביא הש"ך [ס"ק יג] את דברי הר"מ והתו"ח והרמ"א [סי' עו ס"ב] שהתיר לצלי, והש"ך הסכים לרמ"א, וכן נקט רע"א [אות ח] ודלא כהמהרש"ל והב"ח שאסרו לצלי. [והמנחת יעקב (כלל ה אות ה) והתפארת למושה (הובא בפת"ש ס"ק ז) נקטו שגם הרמ"א סי' עו ס"ב לא היקל אף לצלי אלא בתרתי לטיבותא, ולא באופן שמלח מליחה גמורה],²² והיד יהודה נקט כהש"ך.
- ג. נמלח מליחה מועטת כמליחת צלי ושהה שיעור מליחה, האריך הפמ"ג [ש"ד ס"ק יג] לדון בזה, האם לפי הש"ך יהא מותר לצלי כיון שהמליחה מועטת והבשר אינו רותח, או דכיון שאין אנו בקיאים יש להחמיר. והחוות דעת [ס"ק ז']

ביאורים והערות

- נקט שעיקר טעם ההדחה כהמרדכי שלא יתמלא המלח בדם, אלא דלא במקום הפסד מרובה החמיר כהסמ"ק, ויש שנקטו [חוו"ד, לבושי שרד] שהרמ"א פסק כהסמ"ק אף לקולא, אלא דבמקום הפ"מ היקל כשאר השיטות.
 ובעיקר טעם החולקים על הסמ"ק שלא חששו להבלעת הדם שע"ג הבשר, כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק ז'] ב' דרכים:
- א. אפשר דס"ל שדם שעל גבי הבשר נחשב כדם פליטה ולא כדם בעין [וכדחזינן בסי' עו (ש"ך ס"ק ט) דמקילין כן בדיעבד בנצלה הבשר בלי הדחה קמייתא, ולא חשיב כדם בעין ממש], ולכן נאמרות בו הסברות להקל במליחה כגון איידי דטריד למיפלט לא בלע.
 ב. הב"ח [ד"ה ואם מלח] והמנחת יעקב [כלל ה' דין א] כתבו דמלח אינו מבליע גם דם בעין, שדרך המלח להפליט הדם ולא להבליעו, וגם אינו נבלע מעצמו בבשר, דרק בדם פליטה מצינו סברא זו כיון שהוא לח, ולא בדם בעין דמסתמא נתייבש.
21. רע"א [אות ז] הקשה דגם בשאר בשר שהודח כראוי ונמלח מליחה מועטת נחוש שהמלח פולט קצת וחוזר ומבליע, כיון שאין כאן פליטה בשפע שתמנע את הבלעת הדם בחזרה לחתיכה. ולפי דברי החוו"ד אפשר שהאו"ה חשש רק בכלי שאינו מנוקב ולא במליחה בכלי מנוקב, אף שהיא מליחה מועטת.
- וע"ע בפמ"ג [מ"ז ס"ק ח] שהקשה על הט"ז דבסי' צא [ס"ה] איירי הרמ"א בבר גזולא שנפל לכותח, והוא מאכל שמעורב בו מלח וחלב, וחששו רק להא דאין אנו בקיאים בין מליחה מועטת למליחה מרובה, ולא חששו להבלעה של חלב בבשר. וכתב הפמ"ג דצ"ל שחששו של הט"ז הוא רק לגבי דם ולא לגבי חלב או שאר איסורים.
22. עיין בהגהת רע"א [אות ח] שכתב דלכאורה בנמלח מליחה גמורה [בלי הדחה ראשונה] ולא שהה במלחו שיעור מליחה אין להתיר למולחו שנית ולבשלו אף במקום הפסד מרובה, שהרי דעת הט"ז [להלן ס"ק טו] שבכל מקום שמותר לצלי אין להתיר למלוח שנית ולבשל מחמת הפסד מרובה, שהרי אינו מפסיד את כל הבשר דרשאי לצלותו, וא"כ ה"נ מתוך שהרמ"א [סי' עו ס"ב] כתב דבנמלח בלא שהה שרי לצלי א"כ לא יהא היתר לבשל. ודוקא בנמלח ושהה שיעור מליחה שבזה גם הרמ"א אוסר אף לצלי, בזה שרינן בהפסד מרובה. אמנם לפי הש"ך [להלן ס"ק כא] החולק על הט"ז [הנ"ל] וסובר דמותר לבשל במקום הפסד מרובה אף דשרי בצלי, ה"נ יהא מותר בנמלח ולא שהה שיעור מליחה לבשל במקום הפ"מ.

קנין הלכה

החמיר בזה בפשיטות מהמעם הנ"ל דאין אנו בקיאין.
ד. בתרתי לטיבותא, נמלח מליחה מועטת ולא שהה שיעור מליחה, הסכימו האחרונים להתיר צלי.

הרמ"א כתב שני מקרים שבהם לא נעשתה הרה"ה גמורה ואפ"ה היקל:

א. הדיח את הבשר הרה"ה מועטת ומלחו, בדיעבד מהניא הרה"ה זו. ונחלקו הפוסקים בביאור דברי הרמ"א:
[א] הש"ך [ס"ק יד] והמ"ז [ס"ק י] פירשו שהרמ"א היקל אף בלי הרה"ה ומליחה שנית. וכתבו שלענין דיעבד סמך על השיטות שמעם הרה"ה הוא משום הדם שע"ג הבשר [מרדכי וסמ"ק] ולזה מהניא הרה"ה מועטת.
גם החו"ד נקט כן בדעת הרמ"א וכן כתב הלבושי שרד [אות קח קט], וכמשמעות התורת הטאת [כלל טו דין א], וכן כתב לדינא החכמת אדם [כלל לב ס"א].

ב [אמנם המנחת יעקב והתפארת למשה והפמ"ג [מ"ז ס"ק י] ורע"א [אות א ואות ט*] כתבו שיש לפרש ברמ"א דכוונתו שידחינו מהמלח וימלחנו שנית.²³ והיינו דלפי הסוברים שמעם הרה"ה משום הדם שע"ג הבשר מהניא הרה"ה מועטת, ולפי הסוברים שמעם הרה"ה משום ריכוך בשר, הרה"ה מועטת אין בה ריכוך והוי כאילו לא נמלח, ותועיל עכשיו הרה"ה גמורה ומליחה שנית.

ב. בשר שלא הודח כלל ויש שישים כנגד הדם בעין שע"ג הבשר, כתב הרמ"א דכדיעבד שרי.

גם בדין זה נחלקו האחרונים בהבנת דברי הרמ"א:

[א] הש"ך והמ"ז והחו"ד נקטו שהרמ"א מיקל אף בלי מליחה שנית, וכ"כ הלבושי שרד, וכן משמע בתורת הטאת.
ב [המנחת יעקב והתפארת למשה והפמ"ג [מ"ז ס"ק י] ורע"א [אות א ואות ט*] כתבו דבעינן מליחה שנית.

להלכה: כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק י] דבעינן מליחה שנית, והביאו גם החוות דעת [חידושים ס"ק יד] וכתב דכן עיקר, וכן נקט רע"א, ובמקרה שכבר נתבשל הבשר כתב רע"א [אות ט*] דנראה לאסור לחוש למעם דריכוך, אך במקום הפסד מרובה הניח בצ"ע אם נסמוך בדיעבד על הסוברים דמעם הרה"ה אינו משום ריכוך. והחכמת אדם [כלל לב ס"א] כתב דמעיקר הדין א"צ מליחה שנית, אך מהיות טוב יחוש למעם דריכוך ויחזור וישרה את הבשר וימלחנו. גם בחוות דעת [חידושים ס"ק יד] משמע שהיקל בלי מליחה שנית.

קליפת הבשר כשיש שישים

כתב היש"ש [פרק ב סי' יח] והכרתי ופלתי דגם כשהיקל הרמ"א בשישים מ"מ בעינן קליפה, וכ"כ רע"א [אות י] והבית מאיר. אמנם מסתימת דברי הרמ"א והתו"ח משמע שא"צ קליפה, וגם הש"ך והמ"ז והפמ"ג והחכמת אדם [כלל לב דין א] לא הביאו כלל חיוב לקלוף. וע"ע בחוות דעת [ביאורים ס"ק א] שהקשה למה לא בעינן קליפה, והאריך לבאר שתכונת המלח להבליע דם שונה משאר דיני הבליעה והפליטה, ולכן א"צ קליפה.

בשר שנמלח בלי הרה"ה ראשונה יחד עם חתיכות אחרות שהודחו ונמלחו - מ"ז ס"ק יא

כתב הרמ"א שאם חתיכת בשר שלא הודחה נמלחה עם שאר חתיכות שהודחו אין הן נאסרות, ומקורו בספר איסור והיתר. וכתב המ"ז [ס"ק יא] שכתב המעם משום שאמרינן לגבי החתיכות האחרות כבולעו כך פולטו וגם דם מישרק שריק, כיון שהוא דם

23. דהא עיקר הסעיף איירי במליחה שנית, דעיקר המחלוקת במלח בלי הרה"ה קמייתא היא אם מהניא הרה"ה שנית, וא"כ י"ל דגם מה

קנין הלכה

שנמלח ואסור רק מדרבנן.

וביאר הפמ"ג [מ"ז ס"ק יא] דכוונת המ"ז כמו שכתב הש"ך [ס"ק מז] שלגבי החתיכות האחרות חשבינן לדם זה שזב עליהן כדם פליטה ולגבי אמרינן כבולעו כך פולטו, והוסיף הפמ"ג דזה משום שהדם נתלחלח ונעשה צלול קודם באו לאחרות, לכן אמרינן בזה אידי דמריד למיפלט לא בלע וכבולעו כך פולטו.

סעיף ג

גמ' דף קיג. רב דימי מלח ליה במולחא גללניתא ומנפיין ליה.

הראשונים נחלקו בביאור הגמ':

- א. רש"י והרא"ש נקטו דמלח דק עדיף שהוא נמס בשעת המליחה, וכאשר באים לעשות הדחה אחרונה אין צורך לנפצו ולהסירו, ורב דימי קמ"ל שגם במלח גם אפשר למלוח בתנאי שינפצו אחר המליחה.
- ב. הרמב"ם [פ"ו הי"א] נקט שמלח גם עדיף, ואין למלוח במלח דק שהוא נבלע בבשר ואינו מפליט.
- ג. הרשב"א [תורת הבית הארוך בית ג שער ג דף עב] הביא את דעת הראב"ד והסכים עמו, שמצד עצם המליחה מלח דק וגם שוין, אך כיון שצריך להסיר המלח לפני הדחה אחרונה, [שלא יעשה המלח את המים כמין ציר ויבליעו דם בבשר], לכן עדיף מלח גם שקל לנפצו מהבשר, משא"כ דק צריך שפשוף היטב כדי להסירו.

להלכה: הפוסקים נקטו דלכתחילה לא ימלח במלח דק כקמח ולא במלח גם ביותר, אך כשאין לו מלח אחר רשאי למלוח גם במלח דק.

עוד כתב הש"ך [ס"ק יז] שבדיעבד אם כבר מלח במלח דק ה"ז מותר, ופירש הפמ"ג דקמ"ל שאין מטריחין אותו למלוח שנית במלח בינוני.

הניח בשר שלא הודח על שולחן שיש על גביו קצת מלח

עיין במ"ז [ס"ק יב] שהביא בשם הרש"ל שאין להניח את הבשר ע"ג שולחן שאינו מיוחד לבשר, שלא יהא שם קצת מלח ויבליע בבשר. וכתבו הפמ"ג [מ"ז ס"ק יב] והחוות דעת [ס"ק ח] שבדיעבד אם נדבק קצת מלח בבשר אין לאסור, משום שיש שישים בבשר כנגד מה שנבלע בו מן הדם. וכתב רע"א [בהגהתו על החו"ד] שנראה שבמקרה זה יצטרך קליפה במקום המלח, ואף לפי החו"ד [ס"ק א] שלא הצריך קליפה משום שטבע המלח להוליך את הדם בכל החתיכה, הכא חמיר טפי כיון שיש רק מעט מלח, [וכמו בנמלח מצד אחד שאין אנו יודעים מאיזה עובי של הבשר נפלט הדם, כן הכא אין אנו יודעים עד איזה עובי נבלע הדם], ומ"מ בקליפה סוגי [ראף אם נסתפק אולי נבלע יותר מ"מ הכל בכלל הספק ויש כאן ביטול ברוב].

כתב הדרכי תשובה [ס"ק עח] בשם הכנה"ג דאם בא למלוח במלח דק צריך לדקק שהמים של ההדחה הראשונה יטפמפו היטב, שאל"כ יימס המלח ולא יפעל את פעולתו.

עוד כתב הדרכ"ת [ס"ק עז] בשם אחרונים, שאין למלוח במלח לח שזה גרוע ממלח דק.

קנין הלכה

סעיף ד

בגמ' [דף קיג]. איתא דאין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה יפה.

ובגמ' מנחות [דף כא.] איתא לענין הא דהאימורים הנקטרים ע"ג המזבח טעונים מליחה, כיצד הוא עושה מביא את האבר ונותן עליו מלח וחוזר והופכו ונותן עליו מלח ומעלהו, אמר אביו וכן לקדירה, ופירש"י ותוס' [ד"ה וכן] שהכוונה דגם מליחת בשר להכשירו מהדם שבו כדי שיוכל לבשלו בקדירה נעשית ג"כ באופן הנ"ל, וא"צ למולחו יותר. [ועיי"ש בתוס' שהביאו דרבינו גרשום ור"ח גרסו וכן לצ"ל].

וע"ע בתוס' [מנחות דף כא. ד"ה דם] שר"ת דקדק מהגמ' שמליחה לקדירה די לה בזה שנותן מלח באופן שאינו נאכל מחמת מלחו, וא"צ יותר מזה.

ונחלקו הראשונים אם מליחה זו צריכה להיות משני צדדי הבשר או דסגי במליחה מצד אחד:

א. הרשב"א [תורת הבית הקצר בית ג שער ג דף עא.] כתב למצוה מן המוכחר למולחו משני הצדדים, אך בדיעבד די אם מלחו יפה מצד אחד עד שאינו ראוי לאכילה במלחו.

ב.

הרא"ש [פ"ח חולין סי' מג מד] כתב דצריך למולחו עד שלא ישאר בו מקום בלי מלח, ואווזים ותרנגולים צריך למלוה גם מבפנים. ומבואר דצריך למלוה משני צדדים.²⁴

ועיין ד"מ [ס"ק ו] שהביא בשם האו"ה [כלל ז דין ה] שאם לא מלחו משני צדדים ונתבשל ה"ז אסור דיעבד.²⁵

להלכה: כתב השו"ע שבדיעבד אם לא מלח משני צדדים אינו מעכב, והרמ"א הביא דיש אוסרים וכתב דכן המנהג לאסור אף בדיעבד אם לא לצורך. וכתב הט"ז [ס"ק יד] שהכוונה למקום הפסד מרובה, וכן מבואר בד"מ [סוף אות ו] שבמקום הפסד מרובה או לכבוד שבת יש לסמוך על המתירים.

ומבואר בשו"ע שגם במליחת עופות מהני בדיעבד אם מלח רק מבחוץ או רק מבפנים.

מלח משני הצדדים אך לא כיסה בכל מקום

כתבו הט"ז [ס"ק יד] והש"ך [ס"ק כ] שמדברי האו"ה [כלל א דין ז] מבואר, דאם מלח משני הצדדים אך נשארו מקומות בלי מלח, ה"ז מותר בדיעבד אף שלא במקום הפסד מרובה. [אמנם מיירי שגם מקומות אלו מן הבשר שלא נתכסו במלח אינן נאכלים מחמת המלח שבצדדים, כן משמע מדברי האו"ה].²⁶

והפמ"ג [ש"ד סוף ס"ק כ] הביא שמהתורת חטאת מבואר שלא היקל אלא במקום הפסד מרובה.

ביאורים והערות

24. מדברי הטור מבואר שנקט שהרא"ש חולק על הרשב"א, ולכאורה נקט שהרא"ש סבר שמליחה מב' צדדים מעכבת בדיעבד, והב"י כתב די"ל דלא פליגי, די"ל שהרא"ש כתב דבריו לכתחילה ולא לעיכובא, אמנם באו"ה מבואר בשם כמה חכמי אשכנז שמליחה משני צדדים מעכבת.

25. ומה שהביא הד"מ בתחילה מהאו"ה דאין מליחה מב' צדדים מעכבת, עיין בחידושי הגהות שכתב דהכוונה למקרה שמלח משני צדדים רק לא כיסה במלח בכל מקום, שבזה כתב האו"ה [כלל א דין ז] שאינו מעכב, אך אם לא מלח מב' צדדים כתב האו"ה [כלל ז דין ה] דאסור אף בדיעבד.

26. וכן מבואר בפת"ש [ס"ק י] בשם החמודי דניאל.

קנין הלכה

והחוות דעת בחידושים [ס"ק ב] כתב כהט"ז והש"ך וכן כתב היד יהודה [ס"ק כא].²⁷

מליחת עופות

כתבו הרא"ש [פ"ח חולין סי' מד] והר"ן [דף מב. ד"ה ואין הבשר] שגם בעופות בעיני מליחה משני צדדים דהיינו מבפנים ומבחוץ.²⁸

וכתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק טו] בשם ספר בית לחם יהודה שלכתחילה ראוי לבקע את העוף לשנים, משום שקשה להכניס מלח לכל מקום בחלל העוף.

ואם מלח את העוף רק מבחוץ או רק מבפנים נפסק בשו"ע דהוי כמליחה מצד אחד וכשר בדיעבד, ולהרמ"א כשר בהפסד מרובה.²⁹

וכתב הפרי חדש [הובא בפמ"ג מ"ז ס"ק יג] דפשוט דמה שאמרו שעוף שנמלח מבחוץ ה"ז כמליחה מצד אחד, [ומהני להשו"ע בדיעבד ולהרמ"א במקום הפסד מרובה], היינו כשנמלח מבחוץ מכל הצדדים, אך אם נמלח מבחוץ רק מצד אחד, אין הצד השני פולט כלום משום שהחלל של העוף מפסיק.³⁰

כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק יג] בשם הבית הלל שאם קודם המליחה הופרד העור מע"ג הבשר ע"י נפיחה ויש הלל ביניהם אין המליחה הנעשית ע"ג העור מועילה לבשר כיון שהחלל מפסיק.³¹

ביאורים והערות

27. אמנם אם מלח רק מצד אחד וגם צד זה לא נמלח בכל מקום, כתב היד יהודה [שם] דאסור אף בדיעבד.
28. הרשב"א בתורת הבית הקצר [שם] לא הצריך בעופות מליחה מבפנים אף לכתחילה, אך השו"ע פסק כהרא"ש ור"ן ועוד ראשונים שהצריכו זאת לכל הפחות לכתחילה.

29. וכתב היד יהודה דפשוט שאם מלח את העוף רק מבפנים אין מליחה זו מועילה לכנפיים ולכרעיים, ורק למקומות שהם כנגד החלל מיקרי מליחה זו כמליחה מצד אחד.

30. וכתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק טו] דאם לא עברו יב שעות מהמליחה וגם לא הודח הבשר אחרי המליחה שלא נסתמו נקבי הפליטה, אפשר למלוח עכשיו את העוף, אך אם עברו יב שעות או שהודח ה"ז אסור. [וכוונתו לומר דאף לפי הט"ז (ס"ק טו) שהיקל במליחה מצד אחד לחזור ולמלחו אף שהודח, בנידון זה של הפר"ח אין להקל, דהתם היקל הט"ז בגלל צירוף שיטת הרשב"א והשו"ע דמליחה מצד אחד מועילה, אך בנידון הפר"ח לכו"ע אין כאן מליחה אף מצד אחד].

31. תוספת עיון:

אם מלח את העוף קודם שהוציא ממנו את האיברים הפנימיים, כתבו הפמ"ג [מ"ז ס"ק יג] והחוות דעת [חידושים ס"ק יח] שמועילה המליחה לגוף העוף ואינה מועילה לאיברים הפנימיים, ויכול להוציאה וינהג בכל אחד כדינו [הלב קורעו ומוציא את דמו, הכבד צולהו]. וזה דלא כש"ס שער אפרים המונח בפמ"ג שכתב שחופן זה אין המליחה מועילה ור"ן מעמה ללגות את העוף, ונהגות דגול מרנצה הציא את דברי השער אפרים ומשמע דחשש לדבריו. עוד הוסיף הדגמ"ר לחדש בזה חשש נוסף, דאם לא פתח את העוף נמצא שלא הדיח את העוף מבפנים, ולפי הסמ"ק דם שע"ג החתיכה נידון כדם בעין ואין המליחה של העוף פולטתו, ונמצא שאם יבשל עתה את העוף יבשלנו עם הדם הזה.

והוסיף הדגמ"ר דמ"מ אין בציור זה החשש של הסמ"ק [שהובא בסעיף ב] במליחה בלי הדחה קמייתא, שהמלח מבליע את הדם בבשר ותו לא מהניא ליה מליחה שנית, דהכא לא הונח מלח ע"ג הדם הזה שבתוך העוף, ובכה"ג לא אמרינן שהדם הזה נבלע בבשר, דנהי שהבשר כרותח מחמת המליחה מ"מ אין דם בעין נבלע ע"י רתיחה זו אלא כשיש על גביו מלח ממש, וכמבואר בש"ך [ס"ק כט], וכיון

קנין הלכה

ואם הוחזר העור למקומו כתב בספר סלת למנחה [לבעל המנחת יעקב כלל ג דין ט] דאז מהניא המליחה גם לבשר. [גם הפמ"ג העתיק את דינו של הבית הלל הנ"ל באופן שהעור נשאר מופרד מהבשר]. אמנם בספר מגדל עזו [של היעב"ץ דיני מליחה אות כה] כתב לאסור בזה, דס"ל דהעור והבשר נחשבים כשני איברים שונים כיון שהופרדו, והיד יהודה הניח זאת בצ"ע לדינא.

ביאור דברי הרמ"א במלח מצד אחד ועדיין לא נתבשל

כתב הרמ"א שאם עדיין לא נתבשל אל יסמוך על המליחה שמלח מצד אחד להתיר לבשלו מעתה, אלא ימלח מעתה את הבשר מהצד השני ואז יבשלנו, ואם עברו יב שעות וא"א למלוח את הבשר מהצד השני אזי יצלה את הבשר ואל יבשלנו. וענין זה שאחרי יב שעות אי אפשר למלוח את הבשר מהצד השני טעון ביאור, דזמן זה של יב שעות נאמר אחרי המליחה שאז מסתיימת פליטת הדם, אבל בנ"ד שבא למלוח את הצד השני שעדיין לא נמלח [דהא חיישינן שהמליחה הראשונה לא הועילה לצד הזה], א"כ המליחה השניה היא מליחה גמורה והיא פולטת דם וציר, ומה בכך שעברו יב שעות. אמנם טעם הדבר נתבאר במהרא"י [בהגהות שערי דורא והובא בד"מ ובט"ז ס"ק טו] שהחשש הוא מחמת הצד הראשון שכבר נמלח, דהצד הזה עלול לבלוע דם מהצד השני הנמלח עתה מחדש, ואף שבעלמא לא חיישינן לזה ומולחין כמה חתיכות יחד, היינו משום דאידי דטריד למופלט לא בלע, א"כ כבולעו כך פולטו, אך כאן אין הצד הראשון טרוד לפלוט כיון שעברו יב שעות ופסקה פליטת הציר ולכן עלול הוא לבלוע, וגם לא תיאמר בו הסברא כבולעו כן פולטו כיון שפסקה פליטתו.³²

מלח מצד אחד ועברו יב שעות

בהך דינא דאחר יב שעות נפסקת פליטת הציר, מכואר להלן [סי' ע] שבמקום הפסד מרובה מקילינן שעד כד שעות נמשכת פליטת הציר, ורק אחרי זה היא נפסקת. ונחלקו הט"ז והש"ך אם גם בנידון הרמ"א במלח מצד אחד ועדיין לא נתבשל מקילין במקום הפסד מרובה עד כד שעות:

א. הט"ז [ס"ק טו] כתב דכאן אין להקל, דאין כאן הפסד מרובה שהרי מותר לצלותו. וכן כתב המנחת יעקב [כלל טו ס"ק יב].

א. הש"ך [ס"ק כא] כתב דאפשר להקל, דאם האדם מעוניין דוקא בבישול, ה"ז עבדו הפסד מרובה אם נאסור עליו את הבישול ונתיר לו רק צלי.

ומרהיטת דברי הרמ"א משמע כהט"ז,³³ שהרי הרמ"א קאי על מה שכתב קודם לכן דבמקום הפסד מרובה שרינן, וע"ז הוסיף דדוקא בשכבר נתבשל מקילין בהפסד מרובה, אבל בלא נתבשל אין להקל למלוח ולבשל אלא עד יב שעות, ומשמע דקאי על הפסד מרובה [והטעם משום דאפשר בצלי ולא מיקרי הפסד מרובה].

ביאורים והערות

שהמלח לא הבליעו בבשר תועיל לדם זה הדחה ומליחה מבפנים אם עדיין לא עברו יב שעות מהמליחה הראשונה. [אמנם ראה להלן סעיף ה בהגהת דגמ"ר על הש"ך (ס"ק כד) שכתב לכאורה שלא כדבריו דהכא, וסובר דכל שיש מלח מבחוץ ה"ז מבליע את הדם בעין שנמצא בצד השני של הבשר, ותו לא מהניא הדחה ומליחה].

32. ועיין בפמ"ג [ש"ד ס"ק כג] שהקשה דיש עצה למלוח עתה את הבשר מהצד השני ולהניחו כשהמלח למטה, דבזה אין לחוש שהדם יפעפע כלפי מעלה כדחזינן בבשר שנפל לכלי שא"מ דאסרינן רק מה שבתוך הציר. [ועיי"ש שכתב דכיון שמפעפע כ"ק כלפי מעלה לכן בבשר הנעשה מצד אחד לא ידעינן היכן לקלוף]. ועיין בהגהת יד אפרים שהביא עצה זו מהתפארת למשה [רק כתב שאין לעשות כן מחשש שמא יתהפך הבשר], וכן נקט למעשה היד אפרים שבמקום הפ"מ ימלח עכשיו מהצד השני ויתן הצד של המלח למטה וישגיח שלא יתהפך הבשר.

והחמודי דניאל [סי' מה] והיד יהודה [ס"ק כה] נקטו דאין עצה זו של הפמ"ג מועילה כלל למליחת הבשר.

33. כך כתבו הפמ"ג [ש"ד ס"ק כא] ובהגהת הגר"ב פרנקל בעל הברוך טעם.

קנין הלכה

הש"ך נדחק בלשון הרמ"א לפרשו דקאי על מקרה שאין הפ"מ, אך אם יהא הפ"מ יתירו לו למלוח הצד השני ולבשל עד כד שעות. וכתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק כא] שכדברי הש"ך משמע בתורת חמאת.³⁴

מליחת ב' הצדדים או רק את הצד שלא נמלח

כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק טו] דלכאורה היה נראה להחמיר דכאשר בא למלוח עכשיו את הצד השני ימלח גם את הצד הראשון, [וראה להלן בסמוך בדברי רע"א את טעם הדבר], אך מלשונות הפוסקים משמע שמולח עתה רק את הצד שעדיין לא נמלח. וכן כתב החוות דעת [חידושים ס"ק ב] שמולח רק את הצד השני.

ובהגהת רע"א תמה דמסתבר דצריך למלוח עתה ב' צדדים, שהרי להחוששין שמליחה מצד אחד לא מהניא, אין הכוונה שהם מסכימים שהמליחה הזו מועילה לחצי עובי הבשר ורק לחצי השני לא הועילה, דא"כ היה מותר לחתוך מהבשר עד חצי עוביו ולאכול, אלא סברתם היא דכאשר מולח מב' הצדדים מתגבר כח המליחה ושולט בכל עובי הבשר, משא"כ במולח מצד אחד שאין המלח שולט אלא בשיעור מועט, לדוגמא עד עובי אצבע, [הפמ"ג [מ"ז ס"ק טו] נקט דאפשר שלא הועילה אלא כ"ק], א"כ כשמולח עכשיו מהצד השני בלבד גם המליחה הזו תפעל רק כשיעור זה ולא יהא עובי הבשר נמלח.³⁵

הודח הבשר תוך יב שעות, מ"ז ס"ק טו

עיין במ"ז שהביא את דברי הב"ח שכתב דהא דכתב הרמ"א שמועילה מליחה לצד השני תוך יב שעות [משום שהצד הראשון עדיין טרוד לפלוט ולא יבלע דם] הוא דוקא אם לא הודח הבשר היטב מהמלח הראשון, דאם הודח נסתמין נקבי הפליטה כמבואר בס"ע. והמ"ז חולק וסובר דכיון שהסברא הזו דנסתמין נקבי הפליטה אינה מוסכמת לכל הדעות, לכן במקום שיש צירוף נוסף אין מחמירין, והכא יש צירוף דהא לדעת הרשב"א והשו"ע מליחה מצד אחד מהניא. וכתבו הפמ"ג [מ"ז ס"ק טו ד"ה אמנם] והחוות דעת [חידושים ס"ק ב] דלהמ"ז בעינן שימלח עתה את שני הצדדים כדי שתהא פולטת ציר מכל החתיכה, ונאמר בזה דאידי דמריד לפלוט לא בלע מהדם האחר.

ביאור קושיית המ"ז ס"ק טו מדין חלחולת

בס"ע עה [ס"א] מבואר דאין מחזיקין דם בבני מעיים, ולכן נקטינן שבחלחולת עצמה אין דם [אמנם יש בה ציר]. עוד אמרו הפוסקים שבשומן יש רק דם מועט ואינו מוחזק כ"כ בדם. ונתבאר שם שאם יש שומן דבוק לחלחולת מבחוץ ומלח אותה רק מבפנים אין מליחה זו מועילה לשומן הדבוק מבחוץ כיון שהחלחולת [שאינה בה דם] מפסקת, ואם נתבשל ה"ז אסור אף בהפסד מרובה, ולא הוי כנמלח מצד אחד.

אמנם אם מלח החלחולת מבפנים ועדיין לא בישל את החלחולת והשומן, מהניא מעתה מליחה לשומן אף אחרי יב שעות ואף

ביאורים והערות

34. והיד יהודה [ס"ק כב] כתב שאפשר שאין מחלוקת בין הש"ך לט"ז לענין מעשה, אלא דבאופן שאין לאדם כ"כ נפק"מ אם יאכל מאכלו מבושל או צלוי יודה גם הש"ך לט"ז דכיון שאפשר בצלי אין זה הפסד מרובה, ובאופן שיש לו נפק"מ בזה והוא מעוניין דוקא בבישול, יודה הט"ז להש"ך דאם מחייבין אותו לצלות ה"ז הפסד מרובה.

עוד יש להוסיף מש"כ הדרכי תשובה בשם הערוך השלחן [סעיף כב], דכהיום שאין אנו בקיאים בשיעור צליית הבשר המתרת באכילה, ואנו צולים את הבשר עד שמתקלקל ממנו הרבה, יודה הט"ז דאם מחייבין אותו לצלות ה"ז הפסד מרובה.

35. ובדעת הרמ"א שלא הצריך מליחה שנית לצד שכבר נמלח, אפשר שהוא סובר שעדיין לא פסקה רתיחת הצד הראשון, שהרי עדיין הוא פולט ציר עד יב שעות, ומצטרפת המליחה שבצד השני לרתיחת הצד הראשון ומהניא לכל עובי הבשר. [משא"כ אם הוציא הבשר דמו מהמלח הראשון ונסתמין נקבי הפליטה, יבואר להלן שבזה הצריכו הפמ"ג והחוו"ד מליחה מב' הצדדים].

קנין הלכה

אחרי כד שעות, משום שאין השומן מוחזק כ"כ בדם. [נראה הכוונה דמתוך כך שהדם מועט לא חיישינן שהמליחה מהצד של השומן תבליע דם בחלחולת].

והט"ז דימה את החתיכה שנמלחה מצד אחד לחלחולת, שהרי גם בזה אין דם בצד שנמלח, דומיא לחלחולת, וגם הצד שלא נמלח אינו מוחזק כ"כ בדם [דהא להרשב"א והשו"ע אין בו דם כלל, דהם סוברים שמליחה מצד אחד מועילה], וא"כ יוכל למלוח את הצד השני אף אחר כד שעות, ולא נחוש שהצד הראשון בולע דם מהצד השני כיון שאינו מוחזק כ"כ בדם.

והש"ך [נקה"כ] כתב דאין זו קושיא, דכיון שאין דם בחלחולת אמרינן שמליחתה מבפנים לא הועילה כלל לשומן שמבחוץ ולא הוי הק' שומן כנמלח מצד אחד כלל. ועיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק טו ד"ה וכתב] שתמה על הנקה"כ, דאדרבה, מתוך שהמליחה לא הועילה כלל לשומן קשה טפי קושיית הט"ז, דהא חזינן דאפ"ה מהניא מליחה מהצד של השומן אף אחר כד שעות הואיל ואינו מוחזק כ"כ בדם, א"כ כ"ש שתועיל המליחה לבשר שנמלח מצד אחד, דה"נ הצד השני אינו מוחזק בדם.³⁶

ועיין בהגהת רע"א שתירץ קושיית הט"ז, דאין לדמות בשר שנמלח מצד אחד לשומן הדבק לחלחולת, דבשומן אכן יש רק מעט דם, אך כנמלח מצד אחד למאי דחיישינן למהרא"י ולאור"ה שאין המליחה מועילה לכל עובי הבשר, חיישינן שמא יש שם הרבה דם.

מליחת שומן מצד אחד

כתב הפמ"ג [מ"ז ס"ק טו] שבשומן שאינו מחובר בבני מעיים ראוי לכתחילה למולחו משני צדדים, ואם מלחו רק מצד אחד יכול למלוח את הצד השני אף אחרי זמן מרובה. [ואם מלח את השומן רק מצד אחד וכבר נתבשל ה"ז מותר בדיעבד אף בלי הפסד מרובה כיון שאינו מוחזק כ"כ בדם, כ"כ הפמ"ג [סי' עה ש"ד ס"ק ט], וגם רע"א [סעיף דידן אות יא] כתב שבדיעבד מותר]. ולגבי שומן המחובר בבני מעיים כתב הש"ך [סי' עה ס"ק ז] שאף לכתחילה רשאי למולחו מצד אחד ולבשלו, וא"צ לטרוח ולהפרידו מהבני מעיים.

והיד יהודה [סי' עה] כתב שאין להקל בשומן יותר מאשר שאר בשר.

סעיף ה

מקור הדין הוא בתשובת הרשב"א סי' רסה. ומעמו של הרשב"א הוא משום דס"ל שהמליחה מוציאה את כל הדם מהבשר, ומה שיוצא ממנו כשחותך בסכין הוא מוחל ולא דם.

ועיין בפמ"ג [מ"ז ס"ק טז] דזה לא כהרא"ה בבדק הבית [בית ג שער ג דף עב:]: שנקט שהמליחה אינה מוציאה את כל הדם, ואעפ"כ מותר ליתן את הבשר שנמלח בקדירה ולא אמרינן שהבישול יוציא את הדם שנשאר ויחזור ויבליענו, משום שהדם שבתוך הבשר שכבר נעלם מתייבש בשעה שמתחילה האש לחממו.

עוד הביא הפמ"ג שגם לפי הרמב"ם [פ"ו מאכ"א ה"י] נשאר דם אחרי המליחה, ולכן הצריך לחלוט את הבשר במים רותחים קודם הבישול, והובאה שיטתו בשו"ע להלן [סעיף יט] בתור יש מי שאומר.

כתב החו"ד [חידושים ס"ק כא] דאף שאין צריך למלוח את מקום החתך מ"מ צריך להדיחו, אמנם אם כבר עשה הדחה בתרייתא אין צריך.

קנין הלכה

חתך מהבשר קודם ששהה שיעור מליחה

כתב הש"ך [ס"ק כד] שאם חתך מן הבשר בתוך כדי זמן המליחה צריך להדיח את מקום החתך ולמולחו, וכמבואר ברמ"א להלן [סעיף כ].

ובהגהות דגול מרבבה [תניינא] תמה למה מועילה הדחה ומליחה שנית, נימא דכיון שהבשר רותח מכח המלח שעל גביו, ממולא כשחתך ממנו ויצא דם חזר ונבלע מכח הרתיחה ונאסר הבשר.

סעיף ו

בגמ' לא התפרש כמה זמן יש להשהות את הבשר במלח. והראשונים³⁷ הביאו את דברי הבה"ג שכתב דשיעור מליחה כשיעור צלייה, שהרי אמרו בגמ' דמליח הוא כרותח דצלי, ואמרינן דהמליחה מוציאה את הדם בשיעור הזמן שהצלייה מוציאתו.

אמנם גם שיעור הזמן של צליית בשר לא התבאר, ונחלקו בו הראשונים:

א. הרמב"ן [דף קיב.] הביא בשם הגאונים ששיעור צלייה הוא כשיעור הילוך מיל, ולכן גם שיעור מליחה הוא כדי הילוך

מיל, ולא פלוג רבנן בין חתיכה גדולה לחתיכה קטנה.

ב. בהגהות אשר"י [סי' מג] כתב דכל חתיכה צריכה שיעור זמן אחר, לפי גודלה ועוביה.

והרמב"ם כתב דשיעור מליחה כשיעור הילוך מיל³⁸ וכן כתב רש"י בספר האורה, הובא בראב"ה, והב"י הביאו.

ובתרומת הדשן [סי' עט] כתב שהעולם נהגו להשהות את הבשר במלחו שיעור שעה, ומצא סמך לשיעור זה בגמ' פסחים [דף נח.] שצליית הפסה לא ארכה יותר משעה.

להלכה: כתב בתה"ד דיש להקפיד על שיעור שעה, אמנם לצורך שבת או אורחים יש להקל בשיעור מיל. והרמ"א מוסיף דה"ה דבריעבד יש להקל בשיעור מיל.

הגדר של בדיעבד

א. הש"ך [ס"ק כו] כתב דדוקא אם כבר נתבשל סמכינן על שיעור מיל, אך אם עדיין לא נתבשל ידיחנו וימלחנו מחדש.³⁹

ביאורים והערות

הוי כנמלח מצד אחד. ולכן נקט שאינו כן דהחלחולת מפסקת ולא הוי כנמלח מצד אחד, אמנם בט"ז משמע להדיא שנקט שגוף המציאות של החלחולת שאין בה דם, שמחובר בה שומן שיש בו מעט דם, דומה לבשר שנמלח מצד אחד דצד אחד אין בו דם והוא מחובר לצד האחר שיש בו מעט דם. ולכן הקשה את קושייתו, ואין קושייתו נובעת מזה שהחלחולת נמלחה מבפנים.

37. תוס' [חולין דף קיב. ד"ה הני] רא"ש [שם סי' לג], רמב"ן [דף קיב].

38. ולא כתב הרמב"ם שזה נובע משיעור צלייה.

39. כתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק כו] דהמליחה מחדש מועילה ממ"ג, דאם די בשיעור מיל הרי כבר נמלח, ואם אין די בשיעור זה א"כ עדיין לא נגמרה פליטת הדם ולא נסתמו נקבי הפליטה, ויכול להדיח את הבשר ולחזור ולמלוח כמבואר בשו"ת משאת בנימין שבשר שהודח בתוך שיעור המליחה יש לו תקנה למולחו מחדש. אמנם הוסיף הפמ"ג שאין למולחו עתה עם בשר אחר, משום שלהך צד שהמליחה כבר נסתיימה עלול הבשר להיאסר מהבשר הנמלח עתה מחדש.

וכתב היד יהודה [פי"ה הקצר ס"ק מד] שבכל מקרה שהסיר את המלח קודם שנסתיים זמן המליחה וצריך להדיחו ולמולחו מחדש, צריך שהמליחה השנייה תיארך מלוא זמן המליחה, ולכתחילה הוא שעה, ואין מצרפין את הזמן של המליחה הראשונה כיון שכבר נצטנן הבשר מרתיחת המליחה הראשונה. עיין לעיל [סעיף א] שהבאנו מחלוקת הש"ך [ס"ק יא] והפר"ח בבשר שנמלח ובאמצע זמן המליחה נקרשה, שהש"ך הצריך שיעור מליחה מחדש והפר"ח סובר שמצרפין שהיות.

קנין הלכה

ב. בהגהות דגול מרבבה כתב דכיון שהאו"ה והדרכי משה לא כתבו דוקא כאשר כבר נתבשל, לכן היה נראה דמעיקר הדין גם לפני שהתבשל אין צריך להדיח ולמולחו שנית משום הפסד המלח. אמנם לענין מעשה כתב הדגמ"ר שאם המליחה הראשונה היתה יותר מחצי שעה גם הש"ך לא היה מחייב מליחה שנית. והכנפי יונה והיד יהודה [פירוש הקצר ס"ק מב] כתבו שאם המליחה הראשונה היתה בשיעור כד דקות אין צריך מליחה שנית.

הזמן של שיעור מיל

הפוסקים נחלקו בשיעור הזמן של הילוך מיל:

- א. השו"ע פסק דשיעור מיל הוא יח דקות, ומקורו בתרומת הדשן [סי' קסז].
- ב. הפר"ח והכרתי ופילתי [ס"ק יג] הביאו שהרמב"ם בפיהמ"ש [פ"ג פסחים] כתבו ששיעור מיל הוא ב' חומשי שעה דהיינו כד דקות, וכ"כ הרע"ב [שם]. והאריך בזה החק יעקב [או"ח סי' תנט].
- ג. והאחרונים כתבו דלפי משמעות רש"י בפסחים מוכח בסוגיא דשיעור מיל הוא כב דקות ומחצה.⁴⁰

להלכה: כתב היר יהודה [פירוש הקצר] דכיון שהאחרונים האריכו לחזק את פסק הרמב"ם, לכן אף בדיעבד צ"ע אם נמלח בפחות מכד דקות. והגר"א [או"ח סי' תנט] והחזו"א [סי' יג ס"ק ב] נקטו שהעיקר כשיעור יח דקות.

סעיף ז

מקור הדין הוא בנמ' דף קיג. דמולחו יפה ופיה ומדיחו יפה יפה, ומוזה למדו הרא"ש והמרדכי להצריך לכתחילה ב' הדחות, אמנם הרמב"ם [פ"א ה"י] לא הצריך כמה הדחות רק להדיחו היטב.

בטעם הצורך לנפץ הביא הש"ך [ס"ק כז] את לשון הרשב"א בתורת הבית שהחשש הוא שמא המלח יעשה את המים למלוחים ביותר ויהא דינם כרותחים, ויכליעו את הדם המעורב במלח בחזרה לתוך הבשר, דלא אמרינן בכה"ג דאידי דמריד למיפלט לא בלע, כיון שהמים שוברים כח הפליטה של הבשר ושוב אינו מריד לפלוג.

אמנם מבואר בש"ך בהמשך הדברים דחשש זה אינו אלא לכתחילה, שהרי לענין דיעבד מבואר [להלן סעיף ח] דיש סברא הפוכה, שהמים מנטלין כח המלח וממילא לא יהיו כרותחין.

והעיר הפמ"ג [ש"ד ס"ק כז] דאף שעיקר חששו של הרשב"א הנ"ל הוא מחמת המים ששוברים פליטת הבשר, מ"מ גם אם יתן את הבשר בכלי ללא מים מ"מ יש בזה איסור כיון שהציר שיוזב יבלע בחזרה בבשר, דבכלי שאינו מנוקב לא קיימת הסברא דאידי דמריד למיפלט לא בלע.

מחלוקת השו"ע והרמ"א במספר ההדחות

- א. לפי הט"ז [ס"ק יז] הנפק"מ בין השו"ע והרמ"א הוא, דלהשו"ע ניפוץ המלח הוי כהדחה אחת וסגי מעתה להדיחו ב' פעמים, ולהרמ"א ניפוץ גרידא אינו כהדחה, ורק אם ינפץ וישטוף או ייחשב כהדחה ויהא די בב' פעמים.
- ב. ולהש"ך ב' דרכים: א) י"ל דהנפק"מ כשאינו מדיחו בכלי רק שוטפו באויר, דלהשו"ע סגי בב' פעמים כיון שאינו נתון

קנין הלכה

בתוך כלי, ולהרמ"א בכל גווני בעיני ג' הרחות גם כשאנו נותן בכלי. (ב) א"נ י"ל דאין הרמ"א ושו"ע הולקין.

בענין מש"כ הרמ"א או ישים המים בתוך הכלי ואח"כ יניח בו את הבשר וידיחנו ג"פ, עיין בש"ך [סוף ס"ק כח] שכתב ב' דרכים: (א) מיירי אחר שטיפה או ניפוץ, ומ"מ בעיני עתה הדחה ג' פעמים כיון שהדחה ראשונה לא חשיבא. 41 (ב) א"נ י"ל דמיירי בלי שטיפה וניפוץ, ומיירי שנותן בכלי הרבה מים שאין לחוש שיעשו רותחין מהמלח.

הדחה במי פירות

בענין הדחה אחרונה הסכימו הפוסקים דמהני גם במי פירות, שהרי כל עיקרה להעביר המלח והדם ודי לזה במי פירות, ולענין הדחה קמייטא במי פירות עיין לעיל [סעיף א] דהבאנו נידון בזה.

סעיף ח

מקורו של השו"ע הוא בטור ובאיסור והיתר שכתבו את הסברא שהמים מבטלין את כח המלח. וכתב הב"י דטעמא דמסתבר הוא, ועוד דאם לא היה הדין כן אלא היה חשש שהמים נעשין רותחין והדם חוזר ונבלע, לא היו נמנעים בנמרא מלבאר דין זה. ונמצא דאף שלכתחילה אין סומכין על סברא זו, וחוששין לסברא שהובאה לעיל [סעיף ז] שהמים גורמים לדם להבלע בבשר, 42 מ"מ לענין דיעבד נקטינן לקולא שהמים מבטלין כח המלח. 43

ביאורים והערות

40. תוספת עיון

שורש המחלוקת הוא בסוגיא [פסחים דף צג:--צד]. דנחלקו בסוגיא בשיעור ההילוך של אדם בינוני. [א] רבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן אמר שמהלך אדם בינוני ביום עשר פרסאות שהן ארבעים מיל, ומהן חמשה מיל מעלות השחר עד הנץ החמה, וחמשה מיל משקיעת החמה עד צאת הכוכבים, וכן סבר עולא שנקט ששיעור דרך רחוקה הוא טו מילין. [ב] והקשו על זה מברייתא דאמר ר' יהודה דמהלך אדם בינוני י' פרסאות, ארבע מעלות השחר עד הנץ החמה וארבע משקיעת החמה עד צאת הכוכבים, וקם עולא בתיובתא. [ולרמב"ם גירסא אחרת בגמ' כן כתב הגר"א [א"ח ס' מנט], ועיין בחו"א [א"ח ס' יג ס"ק ב] ולכן הוא פסק כעולא בפ"ה מהלכות קרבן פסח ה"ט]. ונמצא דלפי גרסתנו בגמ' המסקנה היא דשיעור הילוך אדם מהנץ החמה עד שקיעתה הוא לב מילין, ומעלות השחר עד צאת הכוכבים הוא מהלך ארבעים מיל, ונקט התה"ד דיב שעות של היום הן מעלות השחר עד צאת הכוכבים, ואם נחלק יב שעות אלו לארבעים מיל נמצא שיעור מיל יח דקות. לפי הביאור הזה נמצא ששיעור יח דקות של מיל אולי נשיטת הטה"ד שיב שעות של היום ממחילות נעמוד השחר, אמנם הגר"א [ס' מנט] האריך לחלוק בזה, וסובר דיב שעות של היום ממחילות נהגן החמה. וכמו הגר"א ביאור אחר בגמ', דלפי הנרייתא דרבי יהודה המוצאת בגמ' פסחים [שם] מהלך אדם מ' מילין הוא מהנץ עד השקיעה [ומלכד זה יש מהלך ד' מילין מעלות השחר עד הנץ החמה, ומהשקיעה עד אלת הכוכבים] ולפי"ז ממחלקות יב שעות של היום למ' מילין וכל מיל הוא יח דקות, וכן הסכים החו"א [א"ח ס' יג] וכמו ששיעור יח דקות שנקט הטה"ד הוא השיעור שהיה מקובל בין הקדמונים ואין זה תלוי בשאלה מאימתי ממחילות יב שעות של היום. ואם ננקוט שיב שעות של היום הן מהנץ החמה עד השקיעה, נמצא שיב שעות שהן שבע מאות ועשרים דקות מתחלקות ללב מיל, ולפי"ז מיל הוא שיעור כב דקות ומחצה.

גם הרמב"ם נקט שיב שעות של היום הן מהנץ עד השקיעה, וכיון שפסק כר' יוחנן ועולא נמצא שביב שעות של היום אדם מהלך שלושים מיל, ולפי"ז שיעור מיל הוא כד דקות, ב' חומשי שעה.

41. דברי הש"ך אלו לכאורה צ"ע דהא הרמ"א כתב לעיל בסמוך דאחרי שטיפה או ניפוץ מהני להדיח בכלי ב פעמים, וצ"ע.

42. כן מבואר בש"ך [ס"ק כח] דהדין שבסעיף ז הוא לכתחילה.

43. ועיין בהגר"א [ס"ק לז] שכתב ראייה לקולא זו ממה דמשמע בגמ' דמה שעשה רב דימי שניפץ את המלח מהבשר לא היה לעיכובא. [אמנם בהמשך דברי הגמ' הובא ליקוט שבו הגר"א כתב וז"ל אבל בתורת הבית בשם הרב"ד מחמיר בזה, וכתב דלהכי מנפץ כדי שיוכל להדיח בכלי שאינו מנוקב, דעד רב דימי היו מדיחים בכלי מנוקב עכ"ל].

קנין הלכה

ש"ד ס"ק לא

כתב הש"ך שלא רק מים מבטלין כח המלח אלא ה"ה ציר שזב מן הבשר אחרי שיעור זמן המליחה, ולהלן [ס"ק לב] כתב הש"ך שאם נתמלא הכלי בציר נאסר הבשר מיד. וכתב ההגמ"ר שאין זו סתירה אלא [בס"ק לא] קאי הש"ך על דברי השו"ע, והשו"ע סובר [להלן סעיף כ] כרש"י שהבשר שנשרה בציר שזב אחרי זמן המליחה אינו נאסר [ומשמע בש"ך שזה משום שהציר מבטל כח המלח⁴⁴], ואילו הש"ך [שם ס"ק לב] קאי על דברי הרמ"א, והרמ"א סובר [להלן סעיף כ] שהציר הזה אחרי שיעור זמן המליחה אוסר את הבשר, ולכן כתב הש"ך דנאסר הבשר.

ש"ד ס"ק לב

הש"ך מחלק בין היכא שנמצא קצת מוחל בקערה דאו לא נאסר הבשר, לבין אם נמצא ציר ממש דאו נאסר הבשר. והיד יהודה [ס"ק כח] וכן בשו"ת צ"צ החדש [ס"ק ד] התקשו דמוהל וציר היינו הך ואין לנו הבחנה בין זה לזה, אלא שרש"י שהתיר קרא לזה מוחל, והראשונים שאסרו קראו לזה ציר. ומ"מ כתב היד יהודה דאם לא נצטבר בכלי שם נוזל ויש רק מעט לחלוחית על הבשר אין היא אוסרת.⁴⁵

בשר שנמלח והונח בכלי ללא מים

כתב הרמ"א ומקורו בספר שערי דורא, דאף אם הונח הבשר בכלי ללא מים לצורך הדחתו אמרינן שאין הדם חוזר ונבלע בו, דאף שאין כאן עדיין מים המבטלין כח המלח, מ"מ בשעה מועטת אין הדם הבלוע במלח יוצא ממנו ונבלע בבשר.⁴⁶

בשר שניתן בכלי טריפה

כתב הרמ"א שבשר שלא הודח מהמלח הניתן בכלי טריפה, אם הכלי נקי אין הבשר נאסר, והטעם משום שאין מליחה לכלים, והיינו שאין המלח מרתיה את הכלי שיפלוט את הטעם הבלוע בו אל הבשר.

במקרה שהכלי מלוכלך באוכל טריפה או בחלב כתב הרמ"א להבחין בין שני מקרים:

א. אם היו מים בכלי אין הבשר נאסר, שהמים מבטלין כח המלח.

ב. אם אין מים בכלי נאסר הבשר.

והט"ז [ס"ק יח] כתב בשם המהרש"ל שדין זה נאמר רק כשיש חלב צלול דאו הוי כטהור מליח וטמא תפל צלול

ביאורים והערות

44. ושאר הפוסקים נקטו דטעמו של רש"י הוא משום שלאחר שיעור זמן המליחה פסק כח המלח.

45. תוספת עיון

בשר שלא הודח מהמלח והונח בחלב [או בשכר של חמץ]

עיי' בפמ"ג [ש"ד ס"ק לא] הביא משו"ת צמח צדק שכתב דבס"י צא מבואר בפוסקים לגבי בשר מליח שנפל לחלב, שאם הבשר מליח ממש נבלע בו החלב אוסרו, והקשה הצ"צ למה לא אמרינן שהחלב מבטל כח המלח. ולמד מזה הצ"צ דאין המים מבטלין כח המלח ברגע אחד, ועד שהם מבטלין כוחו הרי הוא גורם להבליע קצת מהמים לתוך הבשר, ולגבי נתינה במים אין איסור כי גם אם יבלעו המים עם קצת דם המעורב בהן אין זה אלא משהו ואינו אוסר, אבל חלב כל שנבלע ממנו בבשר אוסרו. [ולכן כתב הצ"צ שאם נפל בשר מלוח בפסח לתוך מים שנתערב בהן מעט שכר, נאסר הבשר כיון שנבלע בו משהו מהשכר וחמץ בפסח במשהו].

46. ובמורדכי [סי' תשכה] כתב בשם הראב"ה שהמלח אחרי שנתמלא דם מהמליחה פסק כוחו ואין הבשר נחשב רותח אלא צונן, וכתב המורדכי דלכן הורגלו שבהדחה אחרונה נותנים את הבשר בצלי ואח"כ נותנים עליו מים. והשערי דורא והרמ"א אינם פוסקים כסברת המורדכי אלא דנו את הבשר כרותח, ומ"מ אין חוששים בשעה מועטת שיבלע הבשר מהדם הבלוע במלח.

קנין הלכה

שנתבאר ברמ"א [סי' צא ס"ה] שהבשר בולע מהחלב הצלול, אבל אם החלב בלוע בפירורי מאכל אין הטמא מליח נאסר ממנו כיון שאינו חלב צלול, והוי כטמא מליח ומהור תפל שאינו נאסר. 47.

שיעור הבשר הנאסר מהחלב או מהדם

כלי שיש בו לכלוך חלב בעין ונתן בתוכו בשר שנמלח ולא הודה, נאסר כל הבשר מהחלב אם אין בו שישים נגדו ולא סגי בקליפה, אמנם במקום הפסד מרובה מתירין בכדי קליפה, כך כתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק לג].
אמנם לגבי איסור דם כתב הש"ך [ס"ק לא] דאם יש מוחוי דם ה"ז אסור עכ"פ כדי קליפה. וכן בהא דהחמיר הרמ"א להלן [סעיף כ] בבשר שנמלח ולא הודה ושהה במלחו בכלי שא"מ ונתאסף ציר, עיי"ש ברמ"א ששיעורו כדי קליפה.
וכתב הפמ"ג [ש"ד ס"ק לג] שבאיסור דם הקלו טפי, ולכן סגי בקליפה אף שלא במקום הפ"מ.
ובעיקר דין זה דאמרינן שהבשר בולע את כל החלב אף דאיירי במליחה, מכואר [סי' צא ס"ה] שנחלקו בזה השו"ע והרמ"א, שהשו"ע אסר במליחה של בשר וגבינה אם אין החתיכות שמינות רק כדי קליפה, והרמ"א כתב דמשערין בשישים, וכתב הגר"א [שם] שהטעם הוא משום שאין אנו בקיאים לידע מהו כחוש ומהו שמו.
וע"ע בס"י קה [ס"ה לענין צלי] ושם [סעיף ט לענין מליחה] שכתב הרמ"א דמשערין בשישים משום שאין אנו בקיאים, ואף שכתב הרמ"א [שם] שבדבר שלא שייך בו שמנונית לא אמרינן דאין אנו בקיאים, מ"מ כתב הש"ך [ס"ק לח] בשם התורת חטאת [סוף כלל לח] שהמנהג שלא לחלק אלא גם בכחוש לגמרי מצריכין שישים, פרט לאיסור דרבנן שבוה כתב התו"ח דאם הוא כחוש לגמרי יש להקל.
ועיין בהגהות הרגול מרבבה על הש"ך הנ"ל [סי' קה ס"ק לח] שתמה דהא לענין דם כתב הש"ך [סי' קה ס"ק מז] שהוא איסור כחוש שאין בו שמנונית, וא"כ צ"ע למה אסרו בס"י ע ובכמה דוכתי את כל החתיכה כשנמלח דם, והרי דם שמלחו אינו אלא מדרבנן.

סעיף ט

מקור הדין דבעינן שישים כנגד המלח הוא בסמ"ק, והטור הביאו. והנה בסמ"ק כתב הטעם דבעינן כנגד כל המלח ולא כנגד הדם שנבלע בו הוא משום דין חנ"ג שהמלח נעשה נבילה, והביאו הט"ז [ס"ק יט]. אך כבר כתב הש"ך [ס"ק לד] דלא יתכן לבאר כך את דעת הטור והשו"ע שאינם סוברים דין חנ"ג, ולכן צ"ל שהטעם משום דלא ידעינן כמה דם בלע.

ט"ז ס"ק יט

טעמו של המהרש"ל שהצריך שישים כנגד כל החתיכה הוא משום שסבר שהמלח הוא בגדר דבוק לחתיכה, והיא בולעת ממנו קודם שמתפור בקדירה ונאסרת. וטעם החולקים הוא כפי שהביא הש"ך [ס"ק לה] מהמרדכי ושאר פוסקים שהמלח אינו נחשב דבוק, כיון שמיד כאשר באה החתיכה למים נמס המלח והדם נכנס לקדירה.

כתבו הפוסקים שבשר שלא שהה שיעור מליחה דינו כלא נמלח כלל ובעינן שישים בקדירה כנגד כל החתיכה.

ביאורים והערות

47. והפמ"ג [מ"ז ס"ק יח] כתב שהטעם הוא, לשעה מועטת לא חיישינן שהמלח יפלוט מהמאכל ויבלע בכלי. [וקצ"ע דהא לא עסקינן בכשרות הכלי רק בכשרות הבשר, ואם נגיה בפמ"ג ונאמר דלא חיישינן שייבלע בבשר, א"כ למה לי הך טעמא, תיפוק ליה דהוי כטהור מליח וטמא תפל שאין הטהור נאסר וכמש"כ לעיל].

קנין הלכה

ומה שכתב הרמ"א שאם יש בקדירה כל כך כמו החתיכה שנמלחה ולא הודחה הכל שרי, כוונתו שאם כמות המים ושאר החתיכות שבקדירה שוה לגודל החתיכה אז הכל מותר, כיון שיש שישים כנגד המלח. והמעם נתבאר בד"מ בשם האו"ה שבדרך כלל יש בחתיכה פי שלושים מהמלח הדבוק בה, ולכן אם יש בקדירה כמות שוה לזה נמצא שיש שישים.⁴⁸

בשר שניתן עם המלח בבלי שני

כתב הרמ"א שאף בניתן בבלי שני הכל אסור, משום שיש שם מלח וציר ואמרינן שמחמת חריפותו גם בבלי שני מבשל. מקורו של הרמ"א הוא במדרכי [סי' תשכו] שהסתפק לומר כן, והאו"ה [כלל יא דין א] כתב דנהגו לאוסרו.⁴⁹ והט"ז [ס"ק כג] הביא את דברי הרש"ל שכתב להקל בזה, וכן נקט הט"ז לדינא. והש"ך הביא ג"כ את דברי הרש"ל אך מסיק שאין להקל אלא במקום הפסד מרובה.⁵⁰ והפמ"ג [ש"ד ס"ק לז] דן לומר דהרש"ל היקל רק במלח שפסק כוחו, אך בשאר דברים חריפים כמו חומץ וכיו"ב יודה הרש"ל שהבשר נאסר אף בבלי שני,⁵¹ וכך כתבו רע"א [אות כג], והחוות דעת [ס"ק יב].⁵²

ביאורים והערות

48. וכתב החכמ"א [כלל לב דין ד] דאין לך חתיכה שיש בה שישים כנגד המלח ואין לך חתיכה שאין בה שלושים נגד המלח. ועיין במדרכי תשובה [ס"ק קמב] שהביא כמה אחרונים שתמהו שזה כנגד החוש, והביא מהיד יהודה [ס"ק לג] שכתב שבדואי בחתיכה רחבה ודקה אם יתנו מלח כדין בכל מקום לא יהא בה שלושים כנגד המלח, ורק בנידון חתיכה ששהתה שיעור מליחה והרבה מהמלח נימוח וזה עם הציר, וגם הרבה נבלע בבשר, בזה נקטו כנ"ל שבסתמא יש בחתיכה שלושים כנגד המלח שנשאר.

49. בביאור הגר"א [אות מא] ציין לגמ' פסחים [דף מ:]: שר' יהודה סובר דכאשר יש מלח וציר ה"ז מתבשל, וציין הגר"א דת"ק פליג. וצ"ע דהא בגמ' שבת [דף מב:]: מפורש שר' יהודה אמר דבריו רק בכלי ראשון, וגם בפסחים איירינן לגבי נתינת קמח בקדירה שהיא כלי ראשון, [ואף שרש"י בפסחים (שם ד"ה לכל) כתב דמיירי בבלי שני, הדברים צ"ע, וכבר הקשה כן בהגהת רי"א חבר על הש"ס וכן בספר מלאכת שלמה פ"ג שבת מ"ז].

50. דברי הרש"ל לכאורה צ"ע, וכבר הקשה כן הפמ"ג [מ"ז ס"ק כג], דהא הרש"ל עצמו סובר בפרק כל הבשר [סי' לו] דכלי שני מפליט ומבליע, ורק אינו עושה פעולה כפולה, והכא א"צ לפלוט את הדם מהמלח שהרי המלח נימוח והדם מעורב במים. [ועיין ביד יהודה (ס"ק לה) שהאריך לבאר את שיטת הרש"ל, עיי"ש שכתב דהרש"ל נסמך על מה שכתב בפ"ז (סי' ל) שבקדירה שיש בה עוד רוטב וחתיכות יש שישים כנגד המלח בכל גווני, וא"כ עד כמה שהמלח נימוח מיד אין כ"ש אסור כיון שיש שישים, ועיקר חששו של הרש"ל הוא שמא אינו נימוח מיד וא"כ הו"ל דבוק וניבעי שישים כנגד כל החתיכה, וע"ז השיב הרש"ל דכלי שני שאני שאינו מפליט ומבליע כאחת, ואם המלח לא נימוח אין הבשר נאסר, כיון שכלי שני אינו מפליט את הדם מהמלח ומבליעו בבשר, ואם נבוא לחוש דמשום רתיחת המלח יפלוט את הדם ויבליענו, לזה הוסיף הרש"ל דכבר פסק כה המלח].

51. תוספת עיון

הפמ"ג [ש"ד ס"ק לז] דן לומר דאפשר שגם הרמ"א לא נתכוין לומר דכלי שני שיש בו דבר חריף מבשל אלא רק מפליט ומבליע, והא דלא תועיל מליחה שנית להוציא הדם שנבלע עתה, הוא משום דכיון שכבר פלט כל דמו וניתן עכשיו בבלי שני נסתמין נקבי הפליטה. וכתב הפמ"ג שיש נפק"מ בביאור דברי הרמ"א, שאם כוונתו כפשטות לשונו דיש ביטול א"כ בבשר בחלב יאסר בהנאה, ובדם אסור רק מדרבנן דם שבישלו דרבנן, משא"כ אם אינו מבשל, דבשר בחלב אינו אסור בהנאה ובדם אסור מהתורה.

עיי' בחוות דעת [ס"ק יב] שכתב דאם החומץ ניתן במים שבקדירה לפני שניתנה חתיכת הבשר, אין זה דבר חריף [אלא אם רוב הקדירה חריפה], ורק אם ניתן ביחד עם החתיכה אז דינו כחריף.

52. והיד יהודה [ס"ק לה] כתב דמסתבר שגם מלח שפסק כוחו מלהפליט ולהבליע דם, מ"מ לא גרע משאר דבר חריף, ולכן כתב שהרש"ל אינו מחמיר בחומץ, ומה שכתב הרש"ל דפסק כה המלח נתבאר בהערה קודמת.

קנין הלכה

בשר שור שניתן בכלי ראשון שאינו על האש

ע"ן בט"ז [ס"ק כג] שהביא דהתורת חטאת כתב שגם בשר שור נאסר בכלי ראשון אף שאינו ע"ג האש, דאף שאמרו בגמ' דבשר שור אינו מתבשל אלא ע"ג האש, מ"מ כתבו הרא"ש [פרק כירה] והטור [או"ח סי' שיח] שהלחלוחית שבבשר מתבשלת, וה"ג נבלע הדם בבשר. והט"ז מאריך לחלוק, ותורף דבריו דאין בשר שור בולע דם אלא בכ"ר שע"ג האש, או אם יש על גביו מלח שרתיחת המלח מסייעת להבליעו, ואכן הרא"ש הזכיר את המלח שנבלע עם הדם, [והטור שלא הזכיר מלח כלל, לא איירי לענין איסור והיתר רק לענין שבת, ולענין זה אכן סגי בכישול הלחלוחית וזה אף בלי מלח], והביא הט"ז דכן כתב הרש"ל באיסור והיתר שלו [על השערי דורא].

על עיקר ההנחה של הט"ז דכשם שבשר שור אינו מתבשל בכ"ר כן אינו בולע מהדם, הקשה רע"א דהא בנמלח בלי הדחה קמייטא אסר הסמ"ק משום שהמלח מבליע דם בע"ן שע"ג החתיכה [לעיל סעיף ב], וזה גם בבשר שור, ואם מלח מבליע כ"ש שכלי ראשון רותח יבליע.⁵³

ע"ן בפמ"ג [סי' סח ש"ד ס"ק כו] שכתב דאף שבשר שור אינו מתבשל בכלי ראשון שאינו על האש, מ"מ הוא נותן טעם בקדירה, וגם טעם של דבר אחר מתפשט בו, ולכן מצטרף בשר שור לשישים ולא אמרינן שאינו בולע.

להלכה: החכמת אדם [כלל לב דין ד] הביא את דברי הט"ז, והביא שהכרתי ופלתי החמיר כזה, וכתב כהת"ח שגם בשר שור נאסר אף בלי מלח, אך הוסיף שאין לנעור במי שמורה כהט"ז. עוד הביא החכמ"א את המנחת יעקב שהיקל בהפסד מרובה, ומשמע שלזה נוטה דעתו.

השתמשות נוספת במלח שמלח בו בשר

הפוסקים דנו במלח שמלחו בו בשר אם אפשר לחזור ולמלוח בו בשר אחר, וכתב התורת חטאת [כלל טו ס"ק כ] שבנידון זה יש שני חששות:

- א. האם המלח הזה מבליע את הדם שבתוכו בבשר השני ואוסרו.⁵⁴
- ב. אף את"ל שהמלח אינו אוסר מ"מ אפשר דפסק כוחו ואינו מפליט את הדם מן הבשר, והוי כלא נמלח.

ונחלקו בזה הפוסקים:

הרמ"א כתב שאסור למלוח בשר במלח הזה, אך לא פירש את הדין כדיעבד, והש"ך [ס"ק מ] הביא מהתורת חטאת [כלל טו דין כ] שבדיעבד אם מלח בו ה"ז מותר. ומבאר הש"ך דהיינו דוקא אם כבר נתבשל אחרי המליחה במלח הזה, אך אם עדיין לא נתבשל אין זה דיעבד וידיחנו מהמלח הזה וימליחנו במלח אחר. ומבאר מהש"ך שלענין דיעבד שכבר נתבשל אין הוא חושש לשני החששות שהזכיר לעיל, והיינו שלענין דיעבד לא חיישינן שהמלח מבליע את הדם שבתוכו לתוך הבשר, וגם לא חיישינן שפסק כוחו מלמלוח בו בשר אחר.

ביאורים והערות

53. ולפי החו"ד [ס"ק א] אפשר דמלח שאני, שטבעו להבליע דם הוא ענין בפ"ע, שלא כשאר כללי הבלעה והפלטה דשאר איסורים. והיה יהודה תמה על הט"ז דאיך יתכן שכלי ראשון מבליע בכלים ולא יבליע בבשר שור, דאטו בשר שור קשה לבלוע יותר מכלי.
54. בהגהת רע"א על התורת חטאת [נדפס בסוף הספר] תמה על הת"ח דמהיכ"ת ניהוש שהמלח מבליע את הדם בתוכו, והרי רק בדם בע"ן חששו הסמ"ק וסיעתו [כמבואר לעיל סעיף ב], אך בדם פליטה לא חיישינן שנבלע דאידי דטריד הבשר למיפלט לא בלע.

קנין הלכה

והמנחת יעקב כתב לחלוק על הש"ך שהוא מפרש בתורת חטאת שרק לענין החשש של הבלעת הדם כתב שבדיעבד אין לאסור, אך לענין החשש שפסק כח המלח יש לחוש לזה אף בדיעבד, 55 ולכן אם נתבשל הבשר השני אחרי שנמלח במלח הזה ה"ז אסור, דהוי כלא נמלח כלל⁵⁶ וכן כתב גם הבית מאיר. והפר"ח [ס"ק לט] כתב דלפי הרמ"א [סי' צא ס"ה] והש"ך [שם] סמכינן בהפסד מרובה וערב שבת על הסברא דפסק כח המלח, וא"כ אין מקום להסתפק. אמנם הפר"ח עצמו כתב שאינו סובר סברא זו דפסק כח המלח, ולכן לדעתו יש להתיר בדיעבד אף אם נתבשל.

החכמת אדם [כלל ל דין יא] כתב כהש"ך שבדיעבד אם בישל ה"ז מותר, אמנם בקונטרס מצבת משה [ס"ק יב] הביא החכמ"א שבנו הרב ר' משה תמה על הש"ך כתמיהת הפר"ח, דכיון דאנן קיי"ל [בסי' צא] כהרמ"א והש"ך שבמקום הפ"מ וערב שבת נקטינן דפסק כח המלח, א"כ סברא זו עיקרית היא ואין מקום להקל למלוח שנית במלח זה אף בדיעבד. וכן נקט היר יהודה [ס"ק לז] דלא מהני בדיעבד אם בישל ולא מלח שנית.

אכילת המלח שמלחו בו בשר

כתב הרמ"א שאסור לאכול את המלח שמלחו בו בשר דכן כתבו רוב הפוסקים, ודלא כהש"ך בשם הרמב"ן [דף קיב. ד"ה בהלכות] דכתב שהמלח שורף את הדם.

ולגבי מלח שנתייבש היטב הביא הש"ך [ס"ק מא] בשם האפי רברבי דמותר לאוכלו, והש"ך כתב ע"ז דצ"ע לדינא, 57 והפר"ח אסר. גם המנחת יעקב [כלל טו דין א] הביא בשם האו"ה שאסר, וגם החכמת אדם [כלל ל דין יא] אסר.

ביאורים והערות

55. וכן מדויק בסמיני התורת חטאת וכבר ציין לזה הב"ח.

56. ועיין בהגהת רע"א [אות כד] שתמה על המנחת יעקב דמלשון הרמ"א משמע שעיקר חששו הוא משום הדם הבלוע במלח שלא יאסור, מדכתב "וכ"ש שלא יאכל את המלח", דאם עיקר חששו משום שפסק כח המלח א"כ אינו כ"ש, די"ל דמותר לאכול את המלח [כשיטת הרמב"ן המובא בר"ן שהמלח שורף את הדם] אך אסור למלוח בו שנית משום שפסק כוחו. [אמנם הערת רע"א אינה רק על המנח"י אלא גם על הרמ"א, שהרי התו"ח הביא להדיא את שני החששות].

57. הכרתי ופלתי [ס"ק ח] תמה דמה בכך שנתייבש המלח ואין בו דם הרי נקטינן דאפשר לסוחטו אסור, והיינו דחתיכה שבלעה איסור אינה חוזרת להיתירה אף אם נפלט ממנה האיסור. וכתב החוות דעת [ס"ק יג] דאין זו קושיא, דכבר כתבו תוס' [דף קיב. ד"ה תרי] דאפשר לסוחטו אסור היינו כשנשאיר קצת מהאיסור, אך אם אפשר לסחוט הכל ה"ז מותר, וכמו דאמרינן שם בגמ' לענין תרי גללי-מלחא הניתנת בכי דוגי.

שאלות לחזרה

על החומר הנלמד בחודש שבט תשפ"ב

יו"ד הלכות מליחה סימן סט סעי' א-ט

מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז וש"ך, נקוה"כ רעק"א ופתחי תשובה

סעיף א

- א. (1) אלו טעמים כתבו הראשונים בצורך הדחת הבשר קודם המליחה?
(2) כמה נפק"מ מצינו בין הטעמים?
- ב. (1) מה הדין אם הדיחו הטבח - בהעברה בעלמא או הדחה היטב - האם צריך שוב להדיחו?
(2) והאם בעינין שישרה הטבח בכלי?
- ג. (1) האם צריך להשרות הבשר במים לפני המליחה, וכמה זמן, ומה הטעם?
(2) ומה הדין אם נשרה בכלי במים וחצי חתיכה היה למעלה מהמים?
(3) ומה הדין אם לא שראו רק הדיחו - הדחה מועטת או הדחה היטב?
(4) ומה הדין אם הדיחו היטב מצד אחד ומצד שני הדיחו הדחה מועטת?
(5) והאם צריך להשהות הבשר קצת אחרי השריה לפני המליחה, וכמה זמן, ומה הטעם?
- ד. כלי שהשרו בו הבשר לפני המליחה פחות מעת לעת;
(1) האם הכלי נאסר?
(2) והאם מותר להשתמש בו אח"כ לדבר לח בצונן או לדבר יבש ברותח או לשרות בו הבשר שנית, לכתחילה ובדיעבד?
- ה. ומה הדין אם נשתהה הבשר בשרייתו מעת לעת;
(1) האם הבשר נאסר - לקדירה או לצלי?
(2) והאם הכלי נאסר?
(3) והאם מותר להשתמש בו אח"כ לדבר לח בצונן או לדבר יבש ברותח או לשרות בו הבשר שנית, לכתחילה ובדיעבד?
- ו. (1) מה הדין אם אחר המליחה חתך - בסכין או לא - כל נתח לשנים או לשלשה, האם צריך לחזור ולהדיחם, ומה הטעם?
(2) ומה הדין אם חתול אכל קצת מהחתיכה, האם צריך לחזור ולהדיח?
(3) ומה הדין בדיעבד כשלא חזר והדיח?

סעיף ב

- ז. הטור הביא ב' דעות בדין בשר שנמלח ולא הודח בתחילה;
(1) מהם טעמיהם?
(2) מה הכריע הבית יוסף לענין הלכה?
(3) איך נפסק בשלחן ערוך וברמ"א?
(4) ומה הדין בהפסד מרובה?
(5) באופן שמותר ע"י הדחה ומליחה שנית או שאסור, האם ה"ה לצלי?
- ח. (1) אם נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי, האם מועיל הדחה ומליחה שנית?
(2) ומה הטעם?
(3) ואם לא שהה במלחו שיעור כדי מליחה, האם מועיל הדחה ומליחה שנית, לקדירה או לצלי?
- ט. כתב הרמ"א דבמקום הפסד מרובה יש להתיר נמלח בלא הדחה תחילה.
(1) האם ההיתר הוא כמות שהוא או דוקא ע"י הדחה ומליחה שנית?
(2) האם ההיתר הוא אפילו כשהה במלחו שיעור מליחה או דוקא בשלא שהה, או דוקא בשהה, ומה הטעם?
- י. (1) מה הדין אם הודח רק מעט קודם שמלחו, לפי ב' הטעמים דהדחה, ואיך הכריע הרמ"א, ומדוע?
(2) מתי מיקרי בדיעבד, אם כבר נמלחה או דוקא כשכבר נתבשלה?
(3) ומה הדין כשנמלח בלא הדחה, ויש ששים בחתיכה נגד דם שעליו, האם מותר או אסור, בהדחה ומליחה שנית או בלא"ה, והאם בעינין קליפה?
- יא. מה הדין אם נמלחה חתיכה בלא הדחה עם שאר חתיכות, ומה הטעם?

סעיף ג

- יב. 1. האם מולחין במלח גס או דק – לדעת הרא"ש, הרמב"ם והטור, ומהן טעמיהם?
2. ואיך מכריע הבית יוסף?
3. כשמולח במלח דק, האם צריך לשפשפו או להדיחו כשמניחו בכלי שאינו מנוקב, ומה הטעם?
ג. 1. איך נפסק בשו"ע, באיזה מלח ימלח השבר לכתחילה, ומה הדין אם אין לו אותו מלח?
2. האם מותר להניח בשר שלא הודח על שלחן שאינו מיוחד לכך, ומה הטעם?
3. והאם מותר להניח מלח על מקום המיועד לתת שם בשר כשמביאין אותו מבית הטבח, ומה הטעם?

סעיף ד

- יד. 1. כשמולח הבשר, כמה מלח צריך לפזר עליו, והאם צריך למולחו משתי צדדיו?
2. כשהחתיכה עבה, האם צריך לחתכה לשנים?
טו. 1. מה הדין בדיעבד, כשלא נמלח אלא מצד אחד, וכבר נתבשל כך?
2. ומה הדין בזה כשהוא לצורך או במקום הפסד מרובה?
3. ומה הדין אם נמלח משתי צדדיו רק שלא נתפשט המלח בכל מקום?
4. ומה הדין כשהמלח מעורב בגרויפין - שבאותו מקום נאכל מחמת מלחו, לכתחילה ובדיעבד?
טז. וכשלא נמלח רק מצד אחד, ועדיין לא נתבשל;
1. מה יעשה אם הוא תוך י"ב שעות משנמלח - כשהודח אחר המליחה או כשלא הודח, ומה הטעם?
2. ומה יעשה אם הוא אחר י"ב שעות משנמלח, ומה הטעם?
יז. במקום שאסרו לבשל הבשר והתירו משום הפסד מרובה, האם במקום שאפשר לצלותו לא התירו לבשל, דכיון שאפשר לצלותו לא מיקרי הפסד מרובה?
יח. האם מותר לצלות או לבשל עוף שלם שלא נפתח כלל ונמלח כך?
יט. כתב הרמ"א דאחר י"ב שעות אי אפשר לחזור ולמלוח שנית. האם הרמ"א סותר עצמו ממה שכתב בסי' עה גבי חלחולת שיש שם שומן, דכל שלא נתבשל, אפי' אחר י"ב שעות אפשר לחזור ולמלוח?

סעיף ה

- כ. 1. חתיכה שנמלחה כראוי, ואח"כ חתך ממנה, האם צריך לחזור ולמלוח מקום החתך?
2. ומה הדין אם חתך ממנה תוך שיעור מליחה?

סעיף ו

- כא. 1. סכס השיטות שהובאו בטור ובב"י כמה זמן צריך שישהה הבשר במלח, והאם יש נפק"מ בין חתיכה קטנה לשור שלם וכדו'
2. איך פסק השו"ע בשיעור השהיה במלח?
3. לפי הגהת הרמ"א, כמה זמן הוא המנהג להשהות, ובאלו אופנים אפשר להקל?
כב. 1. אם שהה רק שיעור מיל והודח, האם כבר מיקרי בדיעבד, או כיון שאפשר למלחו שנית לא מיקרי בדיעבד?
2. במקרה כזה, מתי אפשר להקל כאשר עדיין לא נתבשל וכאשר נתבשל?

סעיף ז

- כג. 1. אחר שמלח הבשר במלח, כמה פעמים צריך להדיח הבשר לכתחילה, והאם שטיפה במים או ניפוץ המלח מועיל כמו הדחה פעם אחת?
2. בדיעבד בכמה פעמים הדחה אפשר להקל?
3. כשהניח מים תוך הכלי כתב הרמ"א שאח"כ יניח בו הבשר וידיחנו ג' פעמים. האם מיירי בלא ניפוץ ושטיפה או עם ניפוץ ושטיפה?
כד. האם מותר להדיח הבשר הדחה ראשונה או שניה במי פירות, ומנלן, ומה הטעם?

סעיף ח

- כה. 1. מה הדין אם לא ניפץ המלח ולא נשטף במים תחילה, האם נאסר, ומה הטעם?
2. ומה הדין אם לא היה בכלי רק מים מועטים או שלא היו כלל מים בכלי או שהיה שם ציר או מיחוי דם איסור?
כו. האם אפשר להדיח בכלי טריפה או חולבת, נקיה או מלוכלכת, כשיש בה מים או כשאין בה מים, בן יומו או אינו בן יומו?

סעיף ט

- כז. (1) בשר שנמלח ולא הודח ונתבשל כך, האם כל הבשר נאסר, או אפשר להתירה בששים?
(2) והאם צריך ששים נגד הדם או נגד המלח, ומה הטעם?
(3) ומה טעם לא אמרינן דכל מילתא דלטעמא עבידא אפילו באלף לא בטיל?
- כח. (1) האם הקדירה עצמה או כל מה שיש בקדירה מצטרף לששים?
(2) ומה הדין אם יש בקדירה כל כך כמו החתיכה שנמלח ולא הודח?
(3) ומה הדין אם אין בקדירה ששים נגד המלח, בכלי ראשון ובכלי שני, ומה הטעם?
- כט. בשר יבש;
(1) מה הדין אם הודח רק פעם אחת ונתבשל, ומה הטעם?
(2) אם לא הודח באחרונה כלל, האם לכתחילה צריך לזוהר לא לבשלו או להדיחו במים שהיד סולדת בהם?
(3) ומה הדין בדיעבד, כשבישלו בכלי שני או בכלי ראשון?
(4) ומה הדין אם הודח והוכשר כדינו קודם שנתייבש?
- ל. מלח שמלחו בו פעם אחת;
(1) האם מותר למלוח בו פעם שנית?
(2) ומה הדין בדיעבד אם מלח בו שנית ועדיין לא נתבשל או שכבר נתבשל?
(3) והאם מותר לאכול המלח אחר שמלחו בו כשנתייבש היטב?
(4) מלח של העריני'ג שיבשו האם מותר למלוח בו בשר?

קנין הלכה

שאלות הנוגעות למעשה בחומר הנלמד בחודש שבט תשפ"ב יו"ד הלכות מליחה סימן ס"ט סעיפים א - ט

שאלה א. עוף שלא הדיחו שיש עליו עור ולא הדיחו את הצד החיצוני שלו.

(1) מה דינו בדיעבד? (2) וכן חתיכת בשר שהדופן שלו חלק שלא הדיחו אותו. [סעיף א, ט"ז סק"י, ש"ך סק"ד, רע"א סק"ז, חכמ"א כלל ל' ס"ב, ט"ז סק"י].

שאלה ב. האם צריך דוקא להשרות את הבשר או אפשר גם להדיחו ביד.

(1) והאם יש חילוק בזה בין אם רק מדיחו ביד, או שמשפף היטב? (2) והאם כשמשרה את הבשר בתוך דלי עם מים מספיק, או שצריך גם לשפוף היטב? (3) ומה הדין אם השרה ולא שפף, שפוף ולא השרה, ועדיין לפני המליחה. (4) ומה הדין אם כבר מלח, או מלח ובישל. [ס"ג רמ"א, ש"ך סק"ג, וסק"ה, וסק"ד, זי"אור הגר"א סק"ה, יד יהודה ארוך סק"ו, רע"א סק"א וסק"א, שפ"ד סק"ה, ונפתיחה סוף ד"ה ודע].

שאלה ג. אחרי ההדחה שבר חתיכה אחת לשתיים האם צריך להדיחו שוב.

(1) ואם חתכו בסכין האם צריך להשרותו שוב במים? (2) ואם אחרי ההדחה הפשיט את העור האם צריך להדיחו שוב? חתך אחרי ההדחה במקום מסוים האם צריך שוב שריה או מספיק הדחה? (4) ומה הדין בדיעבד אם לא הדיחו? [ס"ג, ש"ך סק"ג, חו"ד זי"אור סק"ג, שפ"ד סק"א, מש"ז סק"ג, יד יהודה ארוך סק"ו, רע"א סק"ג, שפ"ד סק"ג, פ"ט סק"ד].

שאלה ד. הגיע הבשר מהמשחטה לא היה לו זמן למלוח הכניסו למקפיא אח"כ הוציאו והכשיר אותו מיד בלי לחכות.

. התחיל להניח קצת מלח על הבשר ומיד נזכר שעדיין לא הדיחו.

(1) האם יועיל לחזור ולמלחו שנית? (2) ואם מלחו היטב ונזכר אח"כ שלא הדיחו וזה ער"ש ואין לו בשר אחר לשבת מה יעשה? [ס"ג ט"ז סק"ח, וסק"ט, מש"ז ס"ס, ש"ך סק"י, זי"אור הגר"א סק"י-ג].

שאלה ו. מלח במלח דק ויש לו אחר.

(1) האם צריך למלוח שוב? (2) והאם לכתחילה יכול להשתמש במלח דק והניח ממנו הרבה בבת אחת? (3) והאם אפשר להשתמש במלח שולחן רגיל לכתחילה? (4) ומי שהניח הטעות את השקית בלח בתוך קערה רטובה והמלח נרטב האם יכול להשתמש בו? (5) ומה הדין אם כשהפך את הבשר להכשירו נייערו חזק ונפל המלח? [ס"ג, ש"ך סק"י, חמודי דניאל מליחה י', יד יהודה ק"ר כ"ו].

שאלה ז. ניפח את העור לפני המליחה ומלחו.

(1) מה דין הבשר? (2) והאם חלוק אם רק עשה חור בעור וניפחו או הסיירו? (3) ואם מלחו מבלי למלאות את כולו במלח מהדינו? (4) והאם יש הבדל אם כבר עבר י"ב שעות מהמליחה או לא? (5) והאם יש הבדל אם כבר הדיחו אותו מהמליחה או לא? (6) והאם יש הבדל אם כבר נתבשל או לא? (7) ומה הדין אם מלחו רק בצד אחד? (8) והאם יש חילוק אם בצד השני מלחו כולו ממש או שנשאר קצת מקומות פנויים ממלח? (9) והאם יש הבדל אם כל זמן המליחה שכב על הצד שלא נמלח או הפכו אותו באמצע שיעור זמן המליחה? (10) וכשחוזר ומולחו האם צריך למולחו בב' הצדדים או מספיק למולחו בצד שעדיין לא נמלח. [ס"ד, מש"ז סק"ג, יד יהודה ארוך סק"כ, ט"ז סק"ד-ט"ו, ש"ך סק"כ-כ"ב, רע"א סק"ט, מש"ז סק"ט, חו"ד חידושים סק"כ, יהודה ק"ר סק"ד, שפ"ד סק"ג, פ"ט סק"א].

קנין הלכה

שאלה ח. כשמכשירים עופות.

(1) האם צריך לפתוח אותם לגמרי? (2) ומה הדין בדיעבד אם לא פתחו אותו? (3) ומה הדין אם מלחו אותו סגור ובאמצע שיעור זמן המליחה פתחו אותו? (4) וכשפותח את העוף כדי למולחו האם צריך לפתחו לגמרי או מספיק לזרוק מלח פנימה היטב? (5) ומה הדין אם בשעת המליחה היו בפנים הלב והריאות? [ס"ד, סו"ד מידושים סק"מ, משנ"ו סק"ג, וסקט"ו, יד יהודה ארוך סק"כ].

שאלה ט. אחרי המליחה הכניסו את הבשר ישר לתוך הדלי.

(1) מה דין הבשר? (2) והאם יש חילוק כמה מים היה בכלי, או שבכלל לא היה מים? (3) לפני שמכניס את הבשר לכלי לשטוף אותו, האם צריכים גם לנפץ המלח וגם להדיח או שמספיק אחד מהם? (4) אחרי שניפץ את המלח כמה פעמים צריך לשטוף אותו? (5) והאם חלוק בזה בין אם שוטף בתוך כלי או באויר מתחת לברז? (6) והאם אפשר לעשות את הדחה השניה והשלישית באותו מים? (7) וכן האם אפשר להדיח כמה חתיכות בשר אחד אחרי השניה אותו מספר הדחה באותם מים? (7) ומה צריך להכניס קודם לדלי הבשר או המים. [ס"ט, ט"ו סק"ו, ש"ך סקכ"ט, ניאור הגר"א סק"ט, וסקל"ד].

קנין הלכה

תשובות לשאלות הנוגעות למעשה בחומר הנלמד בחודש שבט תשפ"ב יו"ד הלכות מליחה סימן ס"ט סעיפים א - ט

תשובה לשאלה א. בראשונים נאמרו כמה טעמים שצריך הדחה לפני המליחה וכמה נפק"מ ביניהם, לדעת הר"ן ועוד סיבת ההדחה היא כדי לרכך הבשר שהמליחה תפעל בו שראוי. ולדעת [הר"ן] שסיבת ההדחה הראשונה היא כדי לרכך הבשר א"כ אין כל חילוק בין אם הדופן של הבשר הוא חלק או לא.

אבל אם טעם ההדחה הוא מחמת הדם שעליו, אם הדופן חלק לגמרי וכן עוף שיש עליו עור ולא הדיחו אותו בצד החיצוני שלו, בדיעבד מהני בלא הדחה. [וכן נראה בפמ"ג הנילו הרע"א סק"ז].
וברמ"א מבואר [לפי מה שזאלו הט"ז והש"ך] שהטעם שבדיעבד מהני הדחה מועטת, מפני שעיקר הטעם שצריך הדחה זה מפני הדם שעליו, וא"כ בעוף עם עור שלא הדיח הצד החיצוני, בדיעבד מהני ללא הדחה.
אבל בחכמ"א [כלל ל' ס"ז] כתב להדיא שאפי' דופן שלימה או שיש עליה עור, גם יש עליו דם בעין. וכן נראה בט"ז סקי"ז שזה כלל שכל שצריך מליחה צריך הדחה תחילה.

תשובה לשאלה ב. ברמ"א מבואר שלכתחילה צריך גם לשרותו חצי שעה במים, וגם להדיחו היטב ומ"מ לא מהני סתם שריה בתוך המים אלא צריך לשפשפו [וכן מנזאר נחמ"א כלל ל' ס"ז] ובפשטות זהו כונתו של הרמ"א שגם צריך לכתחילה לשרותו במים חצי שעה, וגם להדיחו היטב.

ואם הדיחו היטב ושפשף, אבל עשה את כל זה ביד מבלי לשרותו כלל במים, אינו צריך לחזור ולהדיח. [כמנזאר נחמ"א ונש"ך סק"ז].

ובש"ך [סק"ז] נראה שבכל אופן לכתחילה צריך שגם הבשר ישרה קצת בתוך המים, ובשפ"ד שם כתב שהמנהג הנכון הוא להשרותו חצי שעה במים ולשפשו היטב.

ובפשטות מבואר בדברי הש"ך וכן נראה בביאור הגר"א סק"ה שזה מהני לפי כל הטעמים, כלומר שאפי' אם טעם בהדחה הוא כדי לרכך הבשר, מ"מ מהני הדחה ושפשוף היטב ביד ללא שריה, [וכ"כ ניד יהודה ארון סק"ו].
וכל זה לענין לכתחילה, אבל בדיעבד אם כבר נמלח מבואר ברמ"א [סק"ז] שאפי' הדיח רק מעט מאחר ולהלכה עיקר הטעם שצריך הדחה זה להסיר הדם שעליו בהדחה קצת סגי. [כן פירשו דניו הט"ז לפי מש"כ הרע"א סק"א דעתו, והש"ך סקי"ד].

אבל ברע"א [סקי"א] חולק על הש"ך והט"ז, וכתב שהסכמת האחרונים שגם מש"כ הרמ"א שבדיעבד מהני הדחה מועטת, זה רק שמועיל אח"כ להדיחו ולמולחו שנית, דאז ממה נפשך יש גם להגחה ראשונה שהסירה את הדם שבעין, ויש גם את הריכוך למליחה שניה, אבל בלי הדחה ומליחה שוב אסור, [וכן מנזאר נשפ"ד סק"ה]. ובהפס"מ וכבר נתבשל נשאר בזה בצ"ע.

ובפמ"ג [נפמיה סוף ד"ה דע] נראה שס"ל שללא שריה צריך שוב לחזור ולשרותו במים, [וכן נראה דעמו שפ"ד סוף סק"ה].

תשובה לשאלה ג. אם חתך אחרי ההדחה חתיכת בשר לשנים, צריך לחזור ולהדיחם ובלא זה הרי זה כאילו לא הודח כלל. [כמנזאר נחמ"א ורמ"א ס"ז].

זה רק אם חתך בסכין, אבל אם אחרי שהדיח שבר חלק מהעוף לשנים, לדעת המרדכי, רק מחמת וע"י דוחקא דסכינא מפליט דם וצריך להדיח, אבל בשבר ביד לא, [כמנזאר נש"ך סק"ג]. וכן נקטו להלכה החו"ד [ניאוריס סק"ג] ובחכמ"א כלל ל' ס"ד והח"ח בנדחי ישראל ל"א ה', דלא כהפר"ח שכתב שיש להחמיר.

ואם אחרי ההדחה הפשיט את העור, או שאחרי ההדחה חתך חתיכות השומן מהבשר, כתב בשפ"ד [סקכ"א] שאין אותו מקום מוחזק כ"כ בדם, ונראה מדבריו שם שנוטה שא"צ לחזור ולהדיחו, וכ"ש אם הסירו בידים.
מאחר וכל הסיבה שאם חתך אח"כ חתיכה לשנים צריך שוב להדיחו זה רק מחמת הדם שיוצא בשעת החתיכה,

קנין הלכה

ולא שאותו מקום צריך שוב ריכוך, דכבר נתרכך כל החתיכה כולה ללא כל חילוק בעודה שלמה, לכן כשחזר וחתך לשנים, בהדחה בלבד סגי [וכמש"כ נמש"ז סק"ג, וניד אנהס]. ורק אם כבר הספיק הדם שעליו להתיבש כתב ביד יהודה [לרוך סק"ז] שצריך לשוב ולשרותו.

ואפילו שסתם בשר שנמלח ללא הדחה אפילו אם כבר בישלו אותו אסור, ואפילו בהפס"מ, מ"מ אם אחרי שחתך את הבשר לשתי חתיכות לא הדיחו ומלחו בלי ההדחה ובישלו, מאחר וכאן כל הטעם שצריך הדחה זה מחמת הדם שעליו, כתב הרע"א [סק"ז] שבהפס"מ אפשר להתיר כי בהפס"מ סמכינן גם על הטעם של ריכוך בלבד, משא"כ אם לא הדיח כלל את הבשר, אלא שמהרמ"א אינו נראה כן.

ואפילו אם דינו שוה ללא הודח, מ"מ לדעת הפמ"ג [שפ"ד סק"ג] כל שלא הדיח שוב במקום החתך, רק אותו מקום עצמו של החתך נחשב ללא הודח ולא שאר הבשר, ולכן ביחס לדם שנוצר ע"י החיתוך באותו מקום, יש ס' כנגדו, וביחס שאותו מקום שנחתך מאחר ולא הודח נחשב שלא נמלח באותו מקום כי יש אומרים שטעם ההדחה שאם אינו מדיח הדם שבאותו מקום דוחה את המלח מלהפליט, הרי זה כנמלח בצד אחד שבדיעבד בהפס"מ, מותר, וכ"ש אם עשה בו רק חתך קטן.

אבל בש"ך [סק"ג] נראה שאם לא הדיחו במקום החתך דינו שוה ללא הודח כלל, ובפ"ת סק"ד נשאר בזה בצ"ע.

תשובה לשאלה ד. אם כשהגיע הבשר הכניסו למקפאי, והוציאו אח"כ ומיד מלחו אותו, מבואר מתוך דברי הש"ך [סק"א] שמליחה בעודו קרוש לא מליחה היא, אבל בדגול מרבבה דן בזה האם אחרי אותה מליחה תוך י"ב שעות יועיל שיעשה הדחה מועטת וימלחנו שוב, והאם זה תלוי בטעמים שאם טעם ההדחה לפני זה כי אם אינו מרככו היטב אינו פולט אפשר שכן מהני, אמנם יל"ע שאפשר שבדברים אלו יש חילוקים בין קרוש מחמת קרח להקפאה, וצ"ע.

. אם כשהתחיל להכשיר ושפך קצת מלח, מיד נזכר ששכח להדיח את הבשר, לדעת הב"ח מהני שיחזור שוב ושימלחנו שנית, דלא אמרינן תרי אין אנו בקיאים גם שיעור מהו מליחה, וגם שיעור זמן מליחה, אבל לדעת הט"ז [סק"מ] חישנין שמליחה מועטת זו הפליט קצת דם ונבלע שוב, ולא יצא עוד במליחה שניה.

ומ"מ אפי' מלחו מליחה גמורה, ורק אח"כ נזכרו שלא הדיחו את הבשר, וזה במצב וזמן שכבר אין לו להשיג בשר אחר לכבוד שבת, או שזה חתיכת בשר גדול וחשוב, גם לדעת הרמ"א יכול להדיח את הבשר ולמלחו שנית [כמנזאר נט"ז סק"ט, משנ"ז סס, וש"ך סק"ז].

ואפי' שאם הדיחו רק בשטיפה ללא שפשוף ושריה הרמ"א מתיר בדיעבד, וא"כ ע"כ שלדעת הרמ"א נוקטים לעיקר להלכה כדעה שטעם ההדחה הוא כדי להסיר הדם שעליו, ולא כדי לרכך דלטעם ריכוך לא היה מהני גם בדיעבד הדחה מועטת, [וכמש"כ הט"ז סק"י, וש"ך סק"ד] וכמבואר בש"ך שם שאם הדיח הדחה מועטת ומלחו אינו צריך להדיחו ולמלחו שוב, מ"מ אם לא הדיח כלל מהני שחוזר ומביאו ומולחו, כי מצרפים לדעת הסוברים שדם שע"ג אינו נבלע דמישרק שריק ולכן אפילו שהיה שם דם מועיל לו מליחה שוב, [כמנזאר נציאור הגר"א סק"ז- י"ג].

תשובה לשאלה ו. מבואר בשו"ע שלא ימלוח במלח דק כקמח, וגם זה בדיעבד כשר, ואפי' יש לו מלח אחר אין צריך למלוח שוב, [כמנזאר נש"ך סק"ז ושפ"ד סס] אבל כל שהוא עבה יותר מקמח אינו נחשב לדק ומותר אפי' לכתחילה ולפי"ז במלח הדק הרגיל שמצוי כיום אפשר אפי' לכתחילה להכשיר.

ומאחר שהטעם שלכתחילה אסור למלוח במלח דק הוא מפני שנבלע בבשר [כמנזאר נט"ז סק"ז ש"ך סק"ז] כתב בחמודי דניאל [מליחה י'] שכל שיש לו בנמצא מלח אחר גם לא מהני שישתמש במלח דק ויניח הרבה מלח, דראשון ראשון נבלע בבשר ואינו מפליט, ומ"מ אם יש לו רק מלח דק כקמח, יניח הרבה עד שיהיה עב קצת.

ובדרכ"ת [סקע"ג] הביא שמאותו טעם שלכתחילה אין למלוח במלח דק מפני שנבלע בבשר, ה"ה שמלח שנרטב, כלומר הניחו את חבילת המלח ע"ג שיש רטוב, או בקערה שהיתה רטובה והחלק התחתון של המלח נרטב אין להשתמש בו כי המלח הרטוב יבלע בבשר ואינו מפליט.

ומלח עבה שלכתחילה אין למלוח בו, כתב ביד יהודה [ק"ר כ"ז] שתלוי במציאות אם כשהופכים אותו נופל המלח,

קנין הלכה

אין למלוח בו, ואם אינו נופל אפשר למלוח. ואם כשהפכו נפל כולו, ולכאורה ה"ה אם בשעה שהפך את הבשר נייערו חזק ונפל כל המלח, דינו כנמלח רק מצד אחד.

תשובה לשאלה ז. מבואר בשו"ע שצריך שלא ישאר מקום בלי מלח, וכתב במשב"ז סק"ג ובגליון מהרש"א נוכ"כ צ"ח הל' סימן ע"ז וזכר"ח סימן ע"ז שאסור לנפוח בין העור והבשר, כלומר להפרידם ע"י שמכניס בהם אויר, ואם עשה כן אם לא חזר העור ונדבק לפני המליחה, גם בדיעבד אחרי שבישלו אסור.

וכל זה אם לא הוסר העור, אלא ניפח אותו ע"י חור וכדו', אבל אם הסיר את רוב העור, ונשאר שוכב ע"ג ומלח ע"ג זה ודאי שבדיעבד לא מהני המליחה [יד יהודה ארוך ק"כ].

ואם מלח ולא מילא כולו ממש במלח, לדעת הרמ"א [לפי מה שמזכיר דעמו זש"ך סק"כ] גם בדיעבד הבשר אסור, ורק בהפס"מ אפשר להתיר, אבל דעת הט"ז [סק"ד] והש"ך [סק"כ] שבלא מילא כולו מלח בדיעבד מתירים, ואפי' שלא במקום הפס"מ, ואם מלחו רק בצד אחד לכו"ע רק בהפס"מ אפשר להתירו.

ולדעת הט"ז גם בהפס"מ שמתירים זה רק אם כבר בישלו כן, אבל אם לא בישלו כן עצם מה שעדין אפשר לצלותו, כבר אינו נחשב הפס"מ.

אמנם כל זה רק אם כבר עבר י"ב שעות, אבל אם עדין לא עבר י"ב שעות, מותר אפי' שלא במקום הפס"מ למלחו שוב, אבל לדעת הש"ך [סק"א] גם אחרי י"ב שעות כל שהוא תוך מעל"ע במקום הפס"מ אפשר למלחו שוב, ולא צריך להשתמש בו רק לצלי.

ותוך י"ב שעות שמהני כתב ברע"א [סקט"ו] שאין בזה חילוק בין עוף לבשר, בשניהם יכול שוב למלחו. ומ"מ לדעת הט"ז [סקט"ו] גם אם כבר הדיחו את הבשר מהמליחה, כל שזה עדין תוך י"ב שעות יכול לחזור ולמלחו שוב, אבל לדעת הש"ך [סקט"ז] אם כבר הדיחו את הבשר ממליחתו גם תוך י"ב שעות כבר לא יועיל לו מליחה. ובמשב"ז [סקט"ו] כתב שסבור היה שכשחוזר ומולחה צריך למולחה שוב מב' צדדים, אמנם מלשונות הפוסקים אינו נראה כן.

ובחור"ד [מיוש"ס סק"כ] כתב שאם לא הדיחו עדין יכול למולחו בצד אחד, אבל אם כבר הדיחו, לדעת הט"ז שמ"מ מהני מליחה צריך למולחו מב' צדדים.

וכתב ביד יהודה [ק"ל ל"ד] שכל מה שנוהגים להקל זה רק אם בצד שנמלח יש כנגד אותו מקום מלח, אבל אם לא היה בצד כנגדו מלח לא מהני. [ונפק"מ נמקום הדקים שצטוף כגון צטוף הכנפים וכדו' שקשה להניח שם מלח כי זה מחליק, שצריך להקפיד לפחות שצד אחד ודאי יהיה מלח].

ובשפ"ד [סקט"ג] הביא מהבית לחם יהודה, שמה שמהני בדיעבד אם נמלח מצד אחד זה רק אם הניחו אותו כל זמן המליחה על הצד שלא נמלח, אבל אם במשך שיעור זמן המליחה הפכו אותו על הצד שנמלח, אסור גם בדיעבד, דכח המליחה אינו מפעפע לצד שלמעלה לפלוט דמו, והשפ"ד שם חולק עליו, וכדבריו כתב גם בפ"ת [סקט"א].

תשובה לשאלה ח. מבואר בשו"ע [ס"ד] שמאחר וצריך למלוח מב' צדדיו, לכן צריך לפתוח את העופות, ומ"מ כל זה לענין לכתחילה, אבל בדיעבד אם לא פתחו את העוף לפני המליחה, כתב החור"ד [מיוש"ס סקט"ח] שכל עוד שהעוף סגור לגמרי, ואין לו חלל לאויר העולם, נחשב כחתיכה עבה שאין צריך לחתכה לשני חלקים, ולכן המליחה מועלת לה, אבל הלב והראות שבפנים נחשבים סתם כמונחים בתוכה ולא לחלק מהעוף, ולכן הם אסורים דנחשב כאילו לא נמלחו [וכ"כ נמש"ז סקט"ג].

אמנם כתב בפמ"ג שם שכל זה רק אם נמלח כולו סגור, ונשאר סגור כל זמן המליחה, אבל אם באמצע שיעור זמן המליחה פתחו, צריך למלוח שוב בפנים ג"כ ואם לא עשה כן מעכב בדיעבד.

ומ"מ אחרי שפתח כבר את העוף ומכשירו גם מבפנים, כתב בבית הלל [הצי"א גם הפמ"ג מש"ז סקט"ו] שלא צריך לבקוע

קנין הלכה

את העוף לגמרי לב' חתיכות, אלא מספיק מה שמולחו וזורק מלח בפנים העומק בתוך הצלעות, ואפי' שכשהופכו נשפך המלח, כבר נתפס שם ושרי, אבל במשב"ז שם כתב שמאחר וא"א למלוח בפנים היטב, וגם בגלל הלב והריאות שנמצאים שם צריך לפתוח ולמלוח בפנים.

וביד יהודה [ארוך סק"כ] כתב שבאמת אם הלב היו בשעת המליחה בפנים ומלחו את העוף גם בפנים, הרי הוא כחלק ממנו ונחשב הכל כנמלח, אלא שאם יש בו צרורות דם לזה לא מהני מליחה להוציאו, ולכן צריך לפותחו ולהוציאו.

תשובה לשאלה ט. במחבר כתב שינפץ המלח, או ישטפנו, והטעם שאם יניחו במים עם המלח, המים יחלישו כח המלח, ויבלע שוב הדם.

אמנם כל זה רק לכתחילה, אבל בדיעבד, כלומר אם בטעות לפני שהדיחו את הבשר הכניסו אותו לתוך כלי, מבואר במחבר [סק"ח] שהמים מבטלים לגמרי כח המלח, ולכן הדם בכלל אינו חוזר ליבלע בבשר.

ואפי' היה רק קצת מים גם בכוחו לבטל כח הצייר [כמנזל נרמ"א] ושיעור קצת מים מבואר בש"ך [סימן סק"ג] שאפי' אם אין במים ס' כנגד הצייר, כל שהוא רוב כנגדו מהני.

וברמ"א כתב להתיר אפי' אם לא היה בכלל מים בכלי, אם שהה בכלי רק שיעור זמן מועט, ואפי' אם כבר ראו בכלי קצת מוהל של דם [והוא שאין ליה].

ובביאור הגר"א [סק"ט] מתבאר שמש"כ המחבר שינפץ או שישטפנו זה ב' אופנים חלוקים, כלומר שלמלח גס מהני ניפוץ להסיר המלח מעליו, אבל אם מלח במלח דק לא מהני ניפוץ, אלא צריך שישטפנו [וכ"כ נפר"ח סק"ח שנמלה דק צריך שפשוף היטב תחילה].

ואחר הניפוץ שצריך ב' פעמים הדחה, מבואר בש"ך [סקכ"ח] שאינו דוקא בכלי, אלא גם שטיפה באויר מהני, אלא שצריך לשטוף עוד ב' פעמים, [אצל נפוסקים כתבו שלא מהני, עין כנפי יונה, נרימ מלח לנעל המו"ט, דמשק אליעזר].

ולדעת הש"ך [סקכ"ח] לדעת המחבר אם לא הדיח בכלי אלא שוטף ביד מהני בב' שטיפות, ורק כשההדחה הראשונה היא בכלי אין בכחה להצטרף וצריך עוד ב' פעמים, דשטיפה ביד בכוחה להסיר הכל, ולכן צריך רק עוד שטיפה להסיר לכלוך של הראשון, משא"כ בכלי שאין בכח השטיפה הראשונה להסיר כל הדם והמלח, ולדעת הרמ"א גם אם עושה שטיפות ביד צריך ג' פעמים.

ולא רק שלא יכול להדיח פעמים באותם מים, אלא אם גם אם רק מדיח פעמים באותו כלי, מבואר בשו"ע שצריך גם להדיח את הכלי בין הדחה להדחה.

[ומ"מ כחז נקיור שו"ע הדש [סימן ד' פ"ג ס"ז] שבין הדחה שניה לשלישית מסתבר שאין צריך להדיח הכלי, וגם מותר להדיח כמה פעמים אותו הדחה, כלומר יכול להדיח כמה חתיכות בשר הדחה ראשונה, או שניה, באותו כלי ומים שהדיח בו לפני כן בשר אחר אותה הדחה, כלומר ראשונה או שניה].

ולדעת הפר"ח והגר"א [סקל"ד] לדעת הרמ"א במש"כ ע"כ ישטפנו, זה שמלבד הניפוץ צריך עוד ג' הדחות, ולא מצטרף ניפוץ ראשון לזה, דלא כהש"ך.

ולדעת הט"ז [סקי"ז] לדעת הרמ"א אם עושה ניפוץ עם שטיפה ביחד, מספיק בעוד ב' הדחות, אבל אם עשה רק ניפוץ או רק שטיפה צריך אח"כ עוד ג' הדחות.

וכשמניחו בכלי מבואר בט"ז שצריך תחילה להכניס מים ואח"כ להכניס את הבשר, כדי שהמים יבטלו את כח הצייר, וזה בפשטות רק אם עדין לא שטף פ"א בחוץ באויר.